

บทที่ 6

การเมืองใหม่

การเมืองใหม่ (new politics) ได้มีผู้นิยาม คำว่า “การเมือง” (politics) แตกต่างกัน ดังนี้

Plato ให้ความหมายไว้ว่า การเมือง คือ สิ่งทีนครรัฐ (polis) ได้กระทำและอาจกระทำ ซึ่งสิ่งทีนครรัฐได้กระทำจะมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดทีนครรัฐได้กระทำไปแล้ว ทั้งในการบัญญัติกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ของสังคม การบังคับใช้ซึ่งกฎหมายและระเบียบ การจัดสรรภาระหน้าที่แก่สมาชิกในสังคม ตลอดจนการทํานุบำรุงสังคมให้สงบสุข (Jaffa, 1972, pp. 65-67)

Aristotle ได้อธิบายเรื่องของการเมืองว่า การเมืองย่อมเกี่ยวข้องกับอำนาจ เช่น อำนาจทางการเมืองซึ่งจะแตกต่างจากอำนาจอื่น โดยองค์การทางการเมืองจะต้องมีอำนาจในการปกครอง เป็นองค์อธิปัตย์ คุณลักษณะทางการเมืองจึงประกอบด้วยอำนาจ (authority) และการปกครอง (ruling) (จรูญ สุภาพ, 2538, หน้า 2)

The Macmillan Company (1950, pp. 224-225) ให้ความหมายว่า การเมืองครอบคลุมถึงขอบเขตทั้งหมดของชีวิตและพฤติกรรมทางการเมือง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคล การเมืองรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับหน่วยย่อย ๆ ทางการเมืองของรัฐ และระหว่างรัฐกับรัฐอื่น ๆ

Easton (1971, pp. 129-131) ให้ความหมายของการเมืองว่า หมายถึง กระบวนการใช้อำนาจหน้าที่จัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าภายในสังคม

Dahl (1984, pp. 9-10) ให้ความหมายว่า ระบบการเมือง คือ รูปแบบที่แน่นอนของสัมพันธ์ภาพของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับขอบเขตของการควบคุม (control) อิทธิพล (influence) อำนาจ (power) หรืออำนาจหน้าที่ (authority)

Bluhm (1965, p. 5) ได้ให้ความหมายว่า การเมืองเป็นกระบวนการทางสังคม ที่มีลักษณะสำคัญของกิจกรรมการแข่งขันและการร่วมมือกันในการใช้อำนาจและนำไปสู่การตกลงตัดสินใจของกลุ่ม

จันทิมา เกษแก้ว (2540, หน้า 2) ได้สรุปนิยามของคำว่าการเมืองไว้ว่า หมายถึงแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและการปกครอง รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

นางเยาว์ พีระตานนท์ (2541, หน้า 7) ได้สรุปความหมายของการเมืองไว้ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับอำนาจและการปกครอง ไม่ว่าจะในสภาวการณ์ใดหรือในสถาบันใด หากมีการต่อสู้แข่งขันกันเพื่อแสวงหาอำนาจที่เหนือกว่ากันแล้ว ล้วนเป็นการเมืองทั้งสิ้น นอกจากนี้ การเมืองยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่กันอย่างเป็นธรรมและเป็นระเบียบ การเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ดำรง เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการปกครอง

จากคำนิยามทางการเมือง จะเห็นได้ว่าการเมืองจะมีลักษณะ ดังนี้

1. การเมืองเป็นเรื่องของสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์กับสังคม มนุษย์กับรัฐ และรัฐกับรัฐ
2. การเมืองเป็นเรื่องของการแข่งขัน จัดสรร และแบ่งปันผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจและการปกครอง เพื่อความยุติธรรมและการยอมรับการแบ่งปันนั้น ๆ

ดังนั้น “การเมือง” โดยสรุปแล้ว หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ สังคมและรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการแข่งขัน จัดสรร และแบ่งปันผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยมีการใช้อำนาจ หน้าที่ และการปกครอง เพื่อให้เกิดการยอมรับในการจัดสรรนั้น ทั้งนี้ ในการใช้อำนาจทางการเมืองซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดจะต้องเป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ความเป็นธรรมของสังคม อันเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างประโยชน์สุขของประชาชน

สังคมไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

สังคมไทยก่อนศตวรรษที่ 19 ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในชนบทที่มีการผลิตเป็นระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม แม้ว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาจะมีการติดต่อกับอารยธรรมอื่นแต่ความสัมพันธ์จำกัดวงแคบเฉพาะในหมู่ผู้ปกครองกลุ่มเล็กในเมืองหลวงกับชาวต่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า และความพยายามของนักบวชที่จะเผยแพร่ศาสนา มากกว่าเผยแพร่ความคิดทางการเมือง เนื่องจากรัฐที่ทำการติดต่อกับไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาล้วนแล้วแต่มีรูปแบบการปกครองแบบเดียวกับของไทย คือ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้น การติดต่อกันระหว่างไทยกับต่างประเทศในระยะแรกจึงไม่มีผลในด้านการเผยแพร่แนวความคิดทางการเมืองที่แปลกใหม่แต่อย่างใด เมื่อไทยเริ่มมีการติดต่อกับต่างประเทศอีกครั้งหนึ่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นช่วงระยะเวลาหลังจากที่สังคมตะวันตกมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 ประการ คือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการปฏิวัติรูปแบบการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตย ด้านการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของประเทศในตะวันตกจากระบบการผลิตแบบเกษตรกรรมไปสู่ระบบอุตสาหกรรมขั้นต้น ซึ่งอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญ ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย ได้มีผลกระทบต่อโลกทัศน์และค่านิยมของชาวตะวันตกซึ่งย่ำสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมในการปกครองเป็นหลักการสำคัญในทางการเมือง

อารยธรรมตะวันตกในรูปของความคิดทางการเมืองโดยตรงไม่มีผลต่อสังคมตะวันออกเท่าใดนัก แต่สิ่งที่ทำให้อารยธรรมตะวันตกเป็นที่น่าสนใจและมีอิทธิพลในการหล่อหลอมโลกทัศน์ของชาวตะวันออกรวมทั้งคนไทยด้วย คือ ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ที่ชาวตะวันออกยังไม่มีทัดเทียม เมื่อไทยมีการติดต่อกับต่างประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีความสนพระทัยทางด้านวิทยาการแผนใหม่มากกว่าระบอบการปกครอง แม้แต่ในหมู่คนไทยรุ่นแรก ๆ ที่รับผลจากอารยธรรมตะวันตกล้วนแล้วแต่มีความสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาการแผนใหม่ทั้งสิ้น

จึงกล่าวได้ว่า ความสนใจทางด้านวิทยาการแผนใหม่ได้นำไปสู่การเปรียบเทียบสังคมไทยกับสังคมตะวันตก ทำให้เห็นถึงความแตกต่างประการสำคัญที่สุด คือ ระบบการปกครอง คนไทยรุ่นต่อ ๆ มาที่ติดต่อกับชาวต่างประเทศจึงเริ่มมีความคิดว่าสิ่งที่ทำให้ชาวตะวันตกเจริญ คือ การมีระบบการปกครองที่แตกต่างไปจากของไทย จึงมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองให้เป็นแบบตะวันตกโดยมีเหตุผลว่า จะนำประเทศชาติสู่ความเจริญทัดเทียมกับชาติอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงทางความคิดที่สำคัญที่สุดในสังคมไทยจึงได้เกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ในที่สุด อุดมการณ์ประชาธิปไตยเข้ามาแทนที่อุดมการณ์สมบูรณาญาสิทธิราชย์นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5 ยังจำกัดวงอยู่เฉพาะกลุ่มบุคคลกลุ่มเล็กในเมืองหลวง ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความคิดเก่า ๆ ดังนั้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยจึงมีวัฒนธรรมและความคิดทางการเมือง 2 ระดับซ้อนกันอยู่ นั่นคือ วัฒนธรรมความคิดที่เป็นของตะวันตกซึ่งกลุ่มผู้นำและปัญญาชนรับเอาไว้ กับวัฒนธรรมความคิดดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิมของสังคมไทย ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันจึงเกิดจากความไม่ผสมกลมกลืนกันระหว่างรูปแบบการปกครองที่สร้างขึ้น โดยอาศัยวัฒนธรรมความคิดใหม่แบบตะวันตกกับความคิดความเชื่อแบบเก่าที่ยังฝังลึกอยู่ของคนส่วนใหญ่ในสังคม เนื่องจากผลกระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นจำกัดวงแคบอยู่ในเขตเมืองใหญ่ มิได้กระทบถึงคนในชนบทอย่างมากมายจนถึงกับจะมีผลในการเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อดั้งเดิมของคนส่วนใหญ่ในชนบท (สมบัติ จันทรวงศ์ และชัชอนันต์ สมุทวณิช, 2523, หน้า 19-22)

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 (การปฏิวัติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475) ถือได้ว่าประชาธิปไตยของประเทศไทยกำเนิดขึ้นจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายใน

โครงสร้างส่วนบนของรัฐ กล่าวคือ เกิดจากความขัดแย้งระหว่างพลังทางการเมืองการปกครองกับความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างชนชั้นนำที่กุมอำนาจการเมืองกับชนชั้นข้าราชการที่เป็นกลไกเครื่องมือของอำนาจนั้น ในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความขัดแย้งภายในชนชั้นการปกครอง คือ ระหว่าง อำนาจรัฐ (state power) ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลางของอำนาจกับ กลไกของรัฐบาล (state apparatus) ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการทหารพลเรือน (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2535, หน้า 264) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้ เกิดจากตัวแปรหลายตัวภายใต้บริบททางการเมือง เศรษฐกิจสังคม ทั้งภายในและต่างประเทศ แต่ผลสำคัญ คือ การเกิดความขัดแย้งระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันข้าราชการ ดังนั้น การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 จึงมีลักษณะเป็นการรัฐประหารแย่งอำนาจทางการเมืองการปกครองจากเจ้าโดยข้าราชการทหารพลเรือน ซึ่งเจริญเติบโตจากการปฏิรูประเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดตั้งสถาบันราชการเพื่อการดังกล่าว (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554, หน้า 137)

การเมืองไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คณะราษฎร คือ กลุ่มบุคคลที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองและพยายามจะสถาปนากการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่คณะราษฎรไม่ได้ทำการสถาปนากการปกครองดังกล่าวตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ตรงกันข้ามกลับพยายามสงวนรักษาอำนาจทางการเมืองไว้กับกลุ่มของตน ธรรมนูญการปกครองที่ประกาศใช้จะเป็นการกำหนด (บทบัญญัติ) เพื่อการดำรงอำนาจทางการเมืองของคณะผู้ก่อการหรือคณะราษฎรมากกว่าอย่างอื่น (จุมพล หนิมพานิช, 2552, หน้า 188-189) ขณะเดียวกันคณะราษฎรได้ประกาศที่จะเป็นคณะการเมืองคณะเดียว โดยไม่ยอมให้มีคู่แข่งหรือฝ่ายตรงกันข้าม ในการเลือกผู้ที่จะเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง คณะราษฎรไม่ได้เลือกผู้ที่จะเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทนี้ตามความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง แต่เลือกพรรคพวกของตนเข้าไปโดยคำนึงถึงเฉพาะการเสริมอำนาจตน นอกจากนี้ ยังไม่ได้ให้

สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนตามที่ประกาศไว้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2515, หน้า 49-50) จึงทำให้การเมืองการปกครองไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นการเมืองการปกครองใน “ระบอบอำมาตยาธิปไตย” (bureaucratic polity) ที่อำนาจทางการเมืองตกอยู่ในมือของข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนระดับสูงที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางการเมือง โดยที่กลุ่มที่อยู่นอกระบบราชการไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง (จุมพล หนิมพานิช, 2552, หน้า 189) และตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ อำนาจทางการเมืองยังคงเป็นเรื่องการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มผู้นำโดยที่ประชาชนทั่วไปไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ระบอบอำมาตยาธิปไตยมีลักษณะดังนี้ (1) เป็นระบบการเมืองที่มีเพียงระบบราชการเท่านั้นที่มีอำนาจและอิทธิพลทางการเมือง (2) เป็นระบบการเมืองที่ระบบราชการมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางการเมือง (3) เป็นระบบการเมืองที่ราชการแพร่อิทธิพลเข้าไปในกิจการต่าง ๆ ของเอกชน และ (4) เป็นระบบการเมืองที่ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่มาจากระบบราชการ คำกล่าวที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน จึงเป็นเพียงสิ่งที่ใช้แสดงความชอบธรรมของอำนาจเท่านั้น เพราะอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงยังคงอยู่ที่กลุ่มดังกล่าวอยู่ ทำให้กระบวนการและสถาบันทางการเมืองที่แสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชน เป็นเพียงแค่กระบวนการและสถาบันทางการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจของผู้ปกครองเท่านั้น ลักษณะของระบบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยพุ่งขึ้นสุดยอดในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และเริ่มเสื่อมลงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เมื่อกลุ่มนอกระบบราชการเริ่มมีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองมากขึ้น (สุจิต บุญบงการ, 2534, หน้า 133-135) ฉะนั้น ในปี พ.ศ. 2511-2525 การต่อสู้กันในทางการเมืองเริ่มไม่ใช่เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มทหารเท่านั้น แต่เริ่มจะเป็นเรื่องที่กลุ่มพลังอื่น ๆ และมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย (สุจิต บุญบงการ, 2526, หน้า 468)

เนื่องจากภายหลังการพัฒนาเศรษฐกิจในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดกลุ่มการเมืองใหม่เข้ามาสู่กระบวนการทางการเมือง คือ กลุ่มนักธุรกิจ ที่เริ่มมีอิทธิพลทาง

การเมืองนับตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2502 ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2502-2506 กลุ่มดังกล่าวได้เข้ามา มีอิทธิพลทางการเมืองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายทาง เศรษฐกิจ คือ รัฐบาลได้หันมานับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นหลัก ทำให้โครงสร้าง เศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนเข้าสู่ระบบทุนนิยมอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้กลุ่มธุรกิจ ขนาดใหญ่สร้างอำนาจผูกขาดทางเศรษฐกิจมากขึ้น (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2524, หน้า 36) ในขณะเดียวกัน ได้มีอิทธิพลทางการเมืองมากขึ้นด้วย เพียงแต่ยังมีได้มีลักษณะ เปิดเผยอย่างเป็นทางการ อำนาจของกลุ่มธุรกิจได้เติบโตเหนืออำนาจกลุ่มข้าราชการ เป็นผลเนื่องมาจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจที่เดิมใช้วิธีสร้าง พันมิตร (alliance) กับกลุ่มข้าราชการในลักษณะนำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า โดยการเชื้อเชิญให้ ข้าราชการทหารและพลเรือนเป็นกรรมการบริหารบริษัท โดยฝ่ายแรกได้รับผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ ส่วนฝ่ายหลังได้รับความคุ้มกันทางการเมือง รวมทั้งอภิสิทธิ์หรือโอกาส ในการออกกฎหมาย หรือนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจ (ลิขิต ชีรเวคิน, 2554, หน้า 189) ในช่วงนี้กลุ่มธุรกิจได้ใช้กระบวนการทางการเมืองเป็นการประกอบ ธุรกิจ ซึ่งเริ่มด้วยการใช้เงินซื้อเสียงเลือกตั้ง บริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองและดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรี หลังจากนั้น ได้ใช้ตำแหน่งทางการเมืองเป็นฐานในการทำธุรกิจและ หาเงินจากการอนุมัติโครงการ โดยได้ค่าตอบแทน การเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งของ การลงทุนทางธุรกิจในลักษณะธุรกิจการเมือง สภาวะที่มีการใช้การเมืองเพื่อประกอบ ธุรกิจดังกล่าวทำให้ระบบการเมืองของไทยมีลักษณะเป็นระบอบชนาธิปไตย (plutocracy) (ลิขิต ชีรเวคิน, 2554, หน้า 259) การเมืองไทยมีสภาพดังกล่าวมาจนกระทั่ง ปัจจุบัน ในขณะที่กลุ่มธุรกิจมีอำนาจทางการเมืองมากขึ้นและเป็นการก่อตัวของ ระบอบชนาธิปไตยที่เงินเข้ามามีบทบาทในการเมืองไทย โดยมีการใช้เงินในทุกขั้นตอน ของกระบวนการทางการเมือง นับตั้งแต่กระบวนการซื้อเสียงจนกระทั่งมีการใช้อำนาจ ทางการเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง หลังจากนั้น จึงใช้ตำแหน่ง ทางการเมืองเป็นฐานในการทำธุรกิจและหาเงินจากการอนุมัติโครงการ ภายใต้ระบบ การเมืองดังกล่าว การเมืองไทยในปัจจุบันจึงดำเนินไปเหมือนธุรกิจอย่างหนึ่ง คือ การลงทุนซื้ออำนาจทางการเมือง และเมื่อได้อำนาจมาจะมีการแสวงหาผลประโยชน์

จากอำนาจในประโยชน์ส่วนตัวและธุรกิจการเมือง (จุมพล หนิมพานิช, 2552, หน้า 197-200)

จะเห็นได้ว่า ระบอบการเมืองการปกครองของไทยมีสภาพไม่ต่างจากระบอบการปกครองของกลุ่มผลประโยชน์ โดยกลุ่มผลประโยชน์ และเพื่อกลุ่มผลประโยชน์ ทุกอย่างในระบบการเมืองล้วนแล้วแต่ใช้เงินหรือเงินเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการทางการเมือง การเมืองการปกครองในระบอบชนาธิปไตยมีปัญหาใหญ่ ๆ ที่นำไปสู่การเสื่อมศรัทธาและเสียความชอบธรรมของระบบดังนี้ ประการแรก คือ ปัญหาเรื่องการใช้จ่ายเงินซื้อเสียงของนักการเมือง เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจทางการเมือง ประการที่สอง คือ ปัญหาเรื่องของการแย่งชิงตำแหน่งและอำนาจ ประการที่สาม คือ ปัญหาการหาผลประโยชน์จากตำแหน่งระดับสูง และ ประการสุดท้าย คือ ปัญหาการใช้ตำแหน่งและอำนาจเพื่อกระทำการที่ขัดแย้งกฎหมาย เช่น การวางนโยบายสาธารณะที่มีวาระซ่อนเร้นเพื่อหาผลประโยชน์ เพื่อทำการฉ้อโกง และทำกำไรจากกระบวนการทางการเมือง ระบอบการเมืองการปกครองของไทยจึงมีลักษณะที่เป็นวณิชยาธิปไตย หรือ ชนาธิปไตย (plutocracy) คือ เป็นธุรกิจการเมือง เป็นโจราธิปไตย (kleptocracy) คือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นญาติกาธิปไตย (nepotism) คือ การเอื้ออำนาจต่อญาติพี่น้อง เป็นสหายาธิปไตย (cronyism) คือ การเล่นพรรคเล่นพวก และพิศวาสาธิปไตย (favoritism) คือ การปฏิบัติตามความชอบพอส่วนตัว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นศัตรูของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น (ลิขิต ธีรเวคิน, 2552, หน้า 33) จากปัญหาต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานี้ในการเมืองแบบชนาธิปไตย จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการปฏิรูปการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2537 นักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่น่าโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี และคณะ มีความเชื่อว่า หากต้องการการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ จะแก้ไขเพียงจุดใดจุดหนึ่งไม่ได้แต่จะต้องมีการปฏิรูปการเมืองทั้งระบบ จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานรัฐสภาในสมัยนั้น คือ นายมารุต บุณนาท และมีศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย ได้สรุปปัญหาหลัก ๆ ของการเมืองไทยเป็น 3 ประการ ดังนี้ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2545, หน้า 345-347)

ประการแรก ปัญหาด้านความชอบธรรมทางการเมือง การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดทั้งการใช้อำนาจและการสืบทอดอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากเรื่องของการซื้อเสียง ในการเลือกตั้งทั่วทุกเขตเลือกตั้งของประเทศ และมีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่มีเงินมากหรือ “นักธุรกิจการเมือง” มีอำนาจมาก ฉะนั้น แทนที่ประเทศชาติจะได้คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นรัฐมนตรีกลับกลายเป็นได้บุคคลที่ไม่มีคุณภาพและจริยธรรมเท่าที่ควร ในเมื่อการเมืองเป็นเรื่องที่ต้องใช้เงินมาก จึงทำให้ได้นักการเมืองประเภทถอนทุนคืนจำนวนมาก การทุจริตและประพฤติมิชอบจึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง การใช้อำนาจทางการเมืองและการสืบทอดอำนาจทางการเมืองของบรรดานักเมืองและพรรคการเมืองจึงเป็นเรื่องที่ขัดต่อศีลธรรมจริยธรรมแทบทั้งสิ้น และนำไปสู่ปัญหาความชอบธรรมทางการเมืองในที่สุด

ประการที่สอง ปัญหาด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง เป็นปัญหาที่ต้องเนื่องจากปัญหาด้านความชอบธรรมทางการเมือง เพราะคนดีมีความรู้ความสามารถจะเข้าสู่ระบบการเมืองได้ยาก ไม่สามารถจะต่อสู้กับการใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้ง ไม่อยู่ในฐานะที่จะไปสังกัดพรรคการเมืองที่มีอยู่ หรือไม่มีเงินเพียงพอที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองได้เอง ส่วนพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ความสนใจงานในด้านนิติบัญญัติน้อย แต่จะสนใจในเรื่องการบริหารมากกว่า ส่วนด้านการบริหารมีปัญหาเนื่องจากในระบบรัฐบาลผสมที่มีการแก่งแย่งตำแหน่งหน้าที่ในกระทรวงต่าง ๆ ก่อนข้างสูง แม้แต่กระทรวงเดียวกันยังมีการแบ่งงานในการคุ้มครองหรือหน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้ขาดความร่วมมือประสานงานในระหว่างรัฐมนตรีในกระทรวงเดียวกันและความร่วมมือในระหว่างรัฐมนตรีในหลาย ๆ กระทรวง นอกจากนั้น ระบบการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในระบบโควตาหรือจัดสัดส่วนโดยไม่ได้คำนึงถึงผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญทำให้ขัดต่อประสิทธิภาพในการบริหารที่จะต้องวางคนให้เหมาะสมกับงานหรือกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

ประการที่สาม ปัญหาด้านการไร้เสถียรภาพทางการเมือง สืบเนื่องมาจากปัญหาด้านความชอบธรรม ปัญหาด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลทางการเมือง เนื่องจาก

กระบวนการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจและการรักษาหรือสืบทอดอำนาจกระทำได้ง่ายและผูกขาดอยู่กับคนจำนวนน้อย หรือคนเพียงไม่กี่คนที่กุมอำนาจอยู่เบื้องหลัง เพราะการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต้องอาศัยเงินจำนวนมาก ทำให้พรรคการเมืองจำนวนมากขาดโครงสร้างและกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย จึงทำให้คนจำนวนไม่กี่คนสามารถกุมอำนาจพรรคการเมืองและทำให้การเมืองเป็นเรื่องผูกขาด โดยคนจำนวนน้อย

จากสภาพปัญหาทั้ง 3 ประการดังกล่าว คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย ได้ให้ข้อสรุปว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบการเมืองขาดคุณภาพและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาของระบบการเมืองเช่นนี้รุนแรงเกินกว่าที่จะพยายามแก้ไขเยียวยาได้ นอกจากจะต้องปฏิรูปทางการเมืองเท่านั้น เพราะการปฏิรูปทางการเมือง คือ การปรับปรุงแก้ไข ปัญหาของระบบการเมืองทั้งระบบ ในการปฏิรูปการเมืองทั้งระบบต้องปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้ (1) ปฏิรูประบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (2) สร้างองค์กรตรวจสอบและการบวนการสอบสวนลงโทษ และ (3) สร้างสถานะผู้นำให้นายกรัฐมนตรี

แนวคิดในการปฏิรูปการเมืองดังกล่าวได้รับการขานรับจากประชาชนและบรรดานักการเมือง ตลอดจนกลุ่มการเมืองส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาระบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หลังจากนั้น ได้มีการปฏิรูปการเมืองตามกรอบแนวคิด 3 กรอบ ดังนี้ กรอบแนวคิดแรก เป็นกรอบที่ระบุดึงสติ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรอบแนวคิดที่สอง เป็นกรอบที่ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และ กรอบแนวคิดที่สาม เป็นกรอบที่ระบุดึงสถาบันทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง ในที่สุดจึงได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ฉบับที่ได้ถูกยกเลิกแล้ว) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) จำนวน 99 คน ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดในฉบับหนึ่ง โดยจุดประสงค์หลัก คือ การพยายามปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ประเด็นหลักของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ การประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน การให้ประชาชนมีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่ มีการเปลี่ยนแปลงการเข้าสู่ตำแหน่ง

อำนาจ รวมทั้งการควบคุมการใช้อำนาจ การผสมผสานระหว่างการปกครองในระบบประชาธิปไตยระบบอังกฤษและระบบประธานาธิบดี นอกเหนือจากการมีองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 10 องค์กร (ลิขิต ชีรเวคิน, 2554, หน้า 241) รัฐธรรมนูญฉบับนี้สามารถสนองตอบเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมืองในแง่ที่จะทำให้ระบบการเมืองไทยเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ได้ส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนหรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ได้มีการวางแนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ชัดเจนที่สุด เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง แต่ปรากฏว่า ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และได้ดำเนินการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเวลา 9 ปี การเมืองไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงในแง่ของการเป็นการเมืองภาคประชาชนถึงแม้จะมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะ ยังมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการนำรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมาใช้ ดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของพลเมือง ในด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) เรื่องของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ในทางปฏิบัติพบว่า องค์กรอิสระต่าง ๆ มีปัญหาในเรื่องของการใช้อำนาจ รวมทั้งการถูกแทรกแซงจากกลุ่มอำนาจทางธุรกิจการเมือง และ (3) ปัญหาที่เกิดจากกลไกของรัฐไม่ยอมปรับตัว ความไม่ชัดเจนของรัฐธรรมนูญ และปัญหากฎหมายเดิมที่ขัดกับรัฐธรรมนูญยังบังคับใช้อยู่เนื่องจากไม่มีกฎหมายใหม่รองรับ จึงมีผลทำให้หลายฝ่ายออกมาเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในเรื่องที่อยากให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองดังกล่าวนำไปสู่การปกครองในระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ในแง่ของการเป็น “การเมืองภาคประชาชน” ตามแนวคิดของ “การเมืองแนวใหม่” ส่วนเหตุผลที่มีการเสนอให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง เพราะสภาพการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันหากไม่มีการปรับปรุงแก้ไข โครงสร้างสถาบันทางการเมืองใหม่ โอกาสที่สังคมจะประสบวิกฤติการเมืองอีกครั้งจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสมนบุรณ์ จึงเสนอให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง ซึ่งต่อมาหลายฝ่าย อาทิ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นักวิชาการ ภาคประชาชนต่าง ๆ ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งที่สองเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างการตรวจสอบให้ระบบการเมืองมีคุณธรรม โดยทั้งหมด

ทำผ่านรัฐธรรมนูญ และจะต้องได้รับความร่วมมือจากพรรคการเมือง จากนักวิชาการ และภาคประชาชน เพราะการเมืองไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤติของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยโดยรวม นอกเหนือไปจากการเกิดวิกฤติจริยธรรม การขาดคุณธรรมของผู้นำ รวมทั้งการขาดความชอบธรรมที่จะปกครองอันเนื่องมาจากการไร้คุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว แต่ทว่า ไม่ทันที่การปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง จะเกิดขึ้น ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นเสียก่อนในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 (จุมพล หนิมพานิช, 2552, หน้า 204-210) ตามทฤษฎีรัฐศาสตร์ การยึดอำนาจ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 คือการรัฐประหาร (coup d'etat) แต่มีหลายฝ่ายให้ความเห็นว่า การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยได้ถูกฉีกทำลายไปก่อนที่จะมีการยึดอำนาจวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เสียด้วยซ้ำ เนื่องด้วยสภาพการเมืองตกอยู่ในสภาวะที่พรรคการเมือง พรรคเดียวควบคุมอำนาจเบ็ดเสร็จ ทั้งอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร วุฒิสมาชิกบางส่วน และ องค์การตามรัฐธรรมนูญบางส่วน จนกลายเป็นเผด็จการประชาธิปไตย ดังนั้น เหตุการณ์ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงกระบวนการการฉีก รัฐธรรมนูญให้เบ็ดเสร็จสมบูรณ์ (coup de grace) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงวกกลับมาสู่สภาวะที่คล้ายคลึงกับสิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีตตามที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ เหตุการณ์เมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อ 33 ปีที่แล้ว เป็นแต่ว่า เหตุการณ์เมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้นเป็นกรณีที่ประชาชนลุกฮือขับไล่รัฐบาลเผด็จการทหาร แต่กรณี 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เป็นกรณีที่ทหาร โดยความยินยอมของประชาชนลุกขึ้นมาขับ ไล่รัฐบาลพลเรือนที่มาจากเลือกตั้ง แต่มีพฤติกรรมและการกระทำที่เป็นเผด็จการ ภายใต้กรอบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554, หน้า 242)

จะเห็นได้ว่าการเมืองการปกครองของไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับแต่มี การเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเมืองของไทยอยู่ในวังวนของวงจรอุบาทว์ ที่ประกอบด้วย การรัฐประหาร รัฐบาลที่มาจากคณะรัฐประหาร รัฐธรรมนูญชั่วคราว รัฐธรรมนูญถาวร การเลือกตั้ง รัฐบาลที่มาจากเลือกตั้ง การรัฐประหาร เป็นเช่นนี้ ตลอดมา โดยรวมได้มีการรัฐประหารสำเร็จ 17 ครั้ง มีรัฐธรรมนูญชั่วคราว 8 ฉบับ รัฐธรรมนูญถาวร 10 ฉบับ และการเลือกตั้งทั่วไป 25 ครั้ง

จากปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ว่า การเมืองการปกครองของไทยมีปัญหา ซึ่งปัญหาดังกล่าว ได้ยึดเยื้อมาเป็นเวลานานและนับวันจะยิ่งเป็นปัญหาที่หนักหนาสาหัสและวิกฤติมากขึ้น หากวิเคราะห์จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าปัญหาของระบบการเมืองเกิดจาก 2 ส่วน คือ ปัญหาตัวระบบหรือโครงสร้าง และปัญหาตัวบุคคล ซึ่งทั้ง 2 ส่วนดังกล่าว หากแก้ไขเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งย่อมไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ และปัญหาด้านตัวบุคคลในการเมืองปัจจุบันของประเทศไทย คือปัญหาที่ผู้ปกครองของประเทศ อันได้แก่ นักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไม่ได้ใช้หลักการปกครองแบบธรรมาธนาที่ควรจะมาจากสาเหตุที่สำคัญ ๆ หลายประการดังนี้ (วัชร ทรนประทุม, 2550, หน้า 77-90)

1. ความโลภ โกรธ หลง ของข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกกิเลสครอบงำอย่างหนัก ต่างจึงมุ่งแต่จะสร้างฐานะของตนให้สูงขึ้นโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมปล่อยให้ความเห็นแก่ตัวเข้าครอบงำ ไม่ได้รักประชาชน คิดถึงแต่ตนเองเท่านั้น

2. การที่คนทำชั่ว ทำเลว ไม่ได้รับผลกระทบตอบแทนที่ชัดเจน ทำให้คนทำชั่วกันอย่างแพร่หลาย เพราะทำแล้วรวย มีอำนาจทางการเมือง มีชื่อเสียง และได้รับการยกย่องในสังคม จนมีคำพูดที่ว่า คนรวยทำอะไรไม่น่าเกลียด ไม่ว่าจะรวยมาได้อย่างไร

3. ทศนคติของคนไทยในปัจจุบัน ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แต่คิดว่าเป็นความโบราณ ล้าหลัง ไม่ได้ช่วยให้รวยเร็ว ไม่ได้ทำให้มีอำนาจมาก อีกทั้งไม่ได้ช่วยให้มีหน้ามีตาเป็นที่ยกย่องนิยมของสังคม ดังนั้น จึงได้สนใจปัจจัยอื่น ๆ ที่ช่วยให้รวยเร็ว ได้อำนาจ และมีชื่อเสียงมากกว่า

สำหรับการแก้ปัญหาการทุจริตของนักการเมือง พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ (2535, หน้า 5) ได้เสนอทางแก้ไขโดยการนำเอาพุทธธรรมมาเป็นหลักในการปรับปรุงพฤติกรรมของนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าสาเหตุที่ทำให้นักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวมคือความเห็นแก่ตัว ดังนั้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่จะอำนวยประโยชน์แก่มหาชนอย่างทั่วถึง ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งธรรมาธิปไตย อันถือเอาความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่

สอดคล้องกับปรัชญาเมธีของตะวันตก คือ โสเครตีส (Socrates) ซึ่งมีความเห็นว่าการที่มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีและมีความสุขได้นั้นจะต้องยึดมั่นในคุณธรรม สิ่งสำคัญคือผู้ปกครองจะต้องมีคุณธรรมและเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในคุณธรรม ให้ทุกคนตระหนักในคุณค่าของคุณธรรมและยึดถือคุณธรรมเพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคมที่ดี คุณธรรมที่สำคัญตามแนวคิดของโสเครตีส มีดังนี้ (พลศักดิ์ จิโรกรศิริ, 2529, หน้า 9-10)

1. ปัญญา (wisdom) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความดี คือ รู้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ซึ่งความดีสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล และเหตุผลของความดีจะทำให้มนุษย์มีความสุข ผู้ปกครองที่ดีจึงต้องมีคุณธรรมแห่งปัญญา

2. ความกล้าหาญ (courage) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ควรกลัวหรือว่าไม่ควรกลัว กลัวคือ มีความกล้าหาญที่จะทำความดี แม้ว่าการทำความดีนั้นจะเสี่ยงด้วยชีวิตแต่ยังกล้าหาญที่จะกระทำ ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องมีความกล้าหาญในการทำความดี เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนและให้ประชาชนตระหนักว่าผู้ปกครองเป็นผู้ยึดมั่นในการทำความดี

3. การควบคุมตัวเอง (temperance) หมายถึง การมีชีวิตตามทำนองคลองธรรมแห่งความดี ผู้ปกครองต้องมีสติในการปกครอง มีสติในการควบคุมตนเอง มิให้หลงใหลกับคำสรรเสริญเยินยอ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงต้องรู้จักควบคุมตนเองทั้งในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังคมและในการดำเนินชีวิตส่วนตัว

4. ความยุติธรรม (justice) หมายถึง การกระทำที่เคารพสิทธิของผู้อื่น และการไม่ยอมกระทำความชั่วต่อผู้อื่น โดยคนที่ยุติธรรมจะต้องไม่ตอบแทนการกระทำที่ยุติธรรมของผู้อื่นด้วยความอยุติธรรม ความยุติธรรมจึงเป็นรากฐานของระบอบการปกครอง และระบอบการปกครองที่ดีจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเสมอภาคทั่วหน้ากัน

5. การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา (piety) หมายถึง การทำความดี และการเคารพยกย่องสิ่งที่ควรยกย่อง นอกจากการเลือกประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนายังครอบคลุมถึงการรู้จักยกย่องสิ่งที่ควรยกย่อง กล่าวคือ บุคคลจะต้อง

รู้จักให้ความเคารพและยกย่องผู้ที่กระทำความดี เพื่อส่งเสริมให้ผู้กระทำความดี มีความภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะกระทำความดีต่อไป

Plato มีความเห็นสอดคล้องกับ Socrates เกี่ยวกับผู้ปกครองเช่นกัน กล่าวคือ ผู้ปกครองต้องมีคุณลักษณะสำคัญในการเป็นผู้มีปัญญา มีความรู้ ความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ดีและสิ่งที่ชั่ว จึงจะชักนำให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของความคิด เพื่อการมีชีวิตที่ดี ถ้าผู้ทรงคุณธรรมเป็นผู้ปกครอง สิ่งชั่วร้ายจะหมดไปจากสังคม ดังนั้น ผู้ปกครองที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างชีวิตที่ดีให้กับประชาชน คือ ราชาปราชญ์ (Ebenstein, 1960, pp. 54-55)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมต่อวาทะของ ลินคอล์น “Government of The People by The People and for The People” ที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนนั้น เป็นการเตือนให้รู้ว่า ประชาธิปไตยจะมีคุณภาพเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน เป็นสำคัญ โดยเน้นว่าถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยจะมีคุณภาพดี แต่ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำ ประชาธิปไตยจะเป็นประชาธิปไตยอย่างเลวเช่นกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543ก, หน้า 4)

ดังนั้น การพัฒนาทางการเมืองจึงมิอาจละเลยการพัฒนา “คน” ถึงแม้ว่าจะมี โครงสร้างหรือระบบการเมืองการปกครองที่ดีเพียงใด แต่ถ้าคนในสังคมการเมืองเป็น คนไม่ดีย่อมเป็นการยากที่จะทำให้สังคมการเมืองพัฒนาได้ พุทธศาสนาเป็นสถาบันหลัก สถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญและอยู่เคียงคู่กับสังคมการเมืองไทยมาตลอดระยะเวลา อันยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนอาจกล่าวได้ว่าสภาพการณ์ทางการเมืองของไทย จะแปรเปลี่ยนอย่างไร พุทธศาสนาย่อมมีอิทธิพลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย สำหรับ ประเทศที่กำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา รวมถึงประเทศไทยนั้น โลกทัศน์และกรอบ ความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ยังคงผูกพันและอิงหลักการทางศาสนาอยู่มาก ดังนั้น ศาสนาจึงมีอิทธิพลหรืออย่างน้อยแทรกแซงกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดเวลา และรากเหง้าสำคัญอย่างหนึ่งของวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของแต่ละสังคมนั้น คือศาสนา ที่สำคัญคือในการแก้ไขปัญหาสมัยนี้มักใช้แนวคิดและทฤษฎีของตะวันตก เป็นหลัก กรอบทฤษฎีตะวันตกนั้นย่อมจะได้รับอิทธิพลจากโลกทัศน์ของคนตะวันตก

ซึ่งมีพื้นฐานความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนไทย ดังนั้น การวางแผน การกำหนดนโยบาย และความพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวจึงเกิดขึ้นและกระทำไป โดยขาดความเข้าใจความสำคัญของศาสนา โดยเฉพาะบทบาทของศาสนาในส่วนที่ สัมพันธ์และที่มีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งกรอบความคิดนี้ คือ แนวคิดโครงสร้างทางการเมืองเป็นหลัก แนวคิดอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ฯลฯ เป็นแนวคิดสนับสนุน (สมบูรณ สุขสำราญ, 2527ก, หน้า i-ii)

แนวคิดโครงสร้างทางการเมืองของพุทธศาสนา

สมบูรณ สุขสำราญ (2534, หน้า 31) กล่าวไว้ว่า ในระยะเวลาก่อนพุทธกาล รูปแบบการปกครองหรือระบอบการเมืองแบ่งเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ราชาธิปไตย หรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นระบอบที่แคว้นในประเทศอินเดียตอนเหนือ 4 แคว้น นิยมและมีอำนาจทางการเมืองเข้มแข็งมาก ส่วนที่เหลืออีก 2 แคว้นนิยมระบอบ การปกครองแบบสามัคคีธรรมหรือเทียบได้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปัจจุบัน กล่าวคือ การปกครอง การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมาย การตัดสินใจ ภารกิจของแคว้นกระทำโดยการปรึกษาหารือของชนที่ทำหน้าที่ปกครองและถือ เสี่ยงส่วนมากเป็นการตัดสินใจ พระพุทธเจ้ามิได้ต้องการให้พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นสาวก ของพระองค์เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือสนับสนุนระบอบการปกครองระบบใดระบบ หนึ่ง โดยเฉพาะ ทรงให้หลักธรรมในการปกครองสำหรับทั้งสองรูปแบบไว้ สำหรับ การปกครองแบบสาธารณรัฐให้ใช้หลักอภิปรายธรรม 7 ประการ และสำหรับรูปแบบ ราชาธิปไตยให้ใช้หลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ และจกกวัตติสูตร 12 ประการ

พระพุทธเจ้ามิได้สนับสนุนหรือแสดงความเห็นว่า ระบอบการปกครองแบบใดดี เพราะทรงเห็นว่าระบอบการปกครองแบบใดไม่สำคัญ สิ่งสำคัญอยู่ที่ผู้ปกครองต้องมีศีลธรรม ปกครองโดยธรรม เป็นธรรมราชา ใช้อำนาจแบบธรรมาธิปไตย การที่ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญต่อผู้ปกครองที่ดี มีคุณธรรมมากที่สุด โดยทรงใช้คำว่า ธรรมราชา ผู้ทรงธรรม ผู้ปกครองโดยธรรม หลักธรรมหลาย ๆ ข้อจึงมุ่งที่จะสอน กษัตริย์ พระราชา และหัวหน้าหมู่ชนให้เป็นผู้ปกครองที่ดี เช่น หลักทศพิธราชธรรม

หลักจักรวรรดิวัตร และหลักราชสังคหวัตถุ ซึ่งหลักการเหล่านี้สามารถนำมาใช้กับ ผู้ปกครองในระบบประชาธิปไตยในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบันได้ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองอยู่แล้ว เพราะทรงปฏิบัติตาม คำสอนในพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่สำหรับผู้ทรงอำนาจผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนข้าราชการระดับสูงต่าง ๆ ควรปฏิบัติตามคำสอนของ พระพุทธองค์ในเรื่องผู้ปกครองที่ดีที่ปกครองหรือบริหาร โดยธรรมด้วย ถ้าผู้นำทุกระดับ เป็นผู้ทรงธรรม มีหลักธรรม ไม่ใช่อำนาจคู่กรรม หรืออำนาจคู่เงินตรา การเมืองจะเป็น เรื่องคุณธรรมไม่ใช่การเมืองเป็นเรื่องสกปรก เต็มไปด้วยการทุจริต ประพฤติมิชอบ ซื่อสัตย์ซายเสี่ยงกันอย่างทุกวันนี้ (สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2534, หน้า 20)

แนวคิดเกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค

สิทธิ (right) หมายถึง อำนาจ หรือความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตราบใด ที่ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น สิทธิบางอย่างเกิดมาตามธรรมชาติ เช่น สิทธิในชีวิต และ ร่างกายของตนเอง สิทธิบางอย่างได้ตามกฎหมาย เพราะกฎหมายกำหนดให้มีสิทธินั้น ในทางการเมืองประชาชนมีสิทธิที่สำคัญหลายอย่าง เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง (election) สิทธิในการออกเสียงประชามติ (referendum) สิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย (initiative) และสิทธิในการถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากตำแหน่ง (recall) เป็นต้น

เสรีภาพ (liberty) หมายถึง ความเป็นอิสระในการกระทำการต่าง ๆ ตราบใดที่ มิได้ทำให้ผู้อื่นเสียหายหรือผิดกฎหมาย เสรีภาพในทางการเมืองที่สำคัญที่บัญญัติรับรอง ไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ เสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพิมพ์ เสรีภาพในการศึกษา และเสรีภาพในการจัดตั้งสมาคมและพรรคการเมือง

ความเสมอภาค (equality) เป็นความเท่าเทียมกันที่จะทำอะไรได้เหมือนกัน และ ได้รับการปฏิบัติเหมือนกันภายใต้กฎหมาย เช่น ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ เหมือนกัน ความเสมอภาคทางกฎหมาย ความเสมอภาคทางการเมืองเกี่ยวข้องกับโดยตรง กับการเมือง คือ คนที่มีภาวะหรือสภาพเหมือนกันย่อมมีสิทธิทางการเมืองเสมอภาคกัน

เช่น ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ย่อมมีสิทธิเลือกตั้งทุกคน เป็นต้น (วัชร ทรงประทุม, 2550, หน้า 146-147)

พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติมาในสังคมที่ถือขนั้ววรรณะตามลัทธิพราหมณ์ ทรงเห็น มูลเหตุแห่งการแตกแยกของสังคมอันเกิดจากลัทธิดังกล่าว เมื่อทรงตรัสรู้ธรรมเป็นอริยะ จึงทรงปฏิเสธลัทธิถือขนั้ววรรณะ ทรงประกาศความเสมอภาคของมนุษย์และรับรอง เสรีภาพของมนุษย์ทั้งหลาย ด้วยว่าความประพฤติดของบุคคลเป็นเครื่องกำหนดบุคคล ชาติตระกูลมิได้เป็นเครื่องกำหนดความแตกต่างกันของบุคคล พระพุทธเจ้าทรงตั้ง สังฆมณฑลขึ้นเป็นมณฑลแห่งความเสมอภาคและเสรีภาพ ทุกคนไม่ว่าจะเกิดในตระกูล ไตหรือวรรณะใดเมื่อบวชอยู่ในพุทธศาสนาจะเสมอกัน โดยภาวะ นักประวัติศาสตร์จึง ยอมรับว่า พระพุทธเจ้าเป็นบุคคลแรกในโลกที่ประกาศระบบเสรีภาพ (เสถียร พันธรังสี, 2534, หน้า 148-149)

พระพุทธเจ้ามิได้ทรงตรัสเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคทางการเมือง การปกครองไว้โดยตรง แต่จากคำสอนและการประพฤติดปฏิบัติจริงของพระองค์ เป็นการให้สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคแก่ศาสนิกชนอย่างมาก จนเป็นที่กล่าวกันว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเสรีภาพและความเสมอภาค เช่น พระพุทธเจ้าไม่ทรงบังคับ ให้ใครเชื่อถือศรัทธาในศาสนาของพระองค์แต่ทรงชี้ทางที่ถูกต้อง ใครจะทำตามหรือไม่ ย่อมมีสิทธิเลือก ถ้าพิจารณาจากศีล 5 จะเห็นได้ว่าเป็นการรับรองสิทธิในชีวิตและ ทรัพย์สิน ถือได้ว่าเป็นสิทธิพื้นฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตย คือ ไม่ให้ ฆ่าผู้อื่น ไม่ให้ลักทรัพย์ผู้อื่น ไม่ให้ล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็น ถึงการรับรองสิทธิส่วนบุคคลที่ผู้อื่นจะละเมิดมิได้ การที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ทุกคน มีความเสมอภาคกันต่อกรรมดีและกรรมชั่วที่ทำ มีความสูงส่งกว่าหลักความเสมอภาค กันต่อหน้ากฎหมายตามหลักประชาธิปไตย เพราะถ้าคนสำนึกตนยอมรับว่าทำดีได้ดี ประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังกฎหมาย สังคมจะสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง มากกว่าที่ คนจะคอยระวังตัวไม่ทำผิดต่อหน้ากฎหมาย ดังเช่นการที่ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง อันทรงเกียรติทำผิดกันมาก แต่หลีกเลี่ยงกฎหมายไม่ถูกลงโทษ เพราะกฎหมายจับไม่ได้ ไล่ไม่ทัน (วัชร ทรงประทุม, 2550, หน้า 149-150)

พระพุทธเจ้าทรงเข้าใจความเป็นจริงทางการเมืองอย่างยิ่ง ทรงเห็นความไร้สาระของการพยายามหาระบบที่ถาวรตายตัว เพราะระบบที่พบว่าดีในสังคมสมัยพุทธกาล อาจจะใช้ไม่ได้ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาในสมัยพุทธกาลอาจไม่ใช่ปัญหาเดียวกับที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน หากจะทรงยืนยันระบบที่เป็นอยู่ในขณะนั้นว่าจริง แต่เมื่อเวลาผ่านไปจะเป็นอดีต ดังนั้น ทางที่เป็นจริงได้มากที่สุดและเกิดประโยชน์ได้มากที่สุด คือ ปรับระบบแต่ละระบบตามสภาพพื้นฐานในขณะนั้น ซึ่งเป็นสิ่งชั่วคราวเช่นกัน ถ้าสภาพเปลี่ยนไปส่วนที่ปรับและวิธีที่ปรับจึงต้องเปลี่ยนไป ความจริงธรรมชาติบังคับอยู่เช่นนี้ และพระพุทธองค์ทรงเข้าใจความจริงดังกล่าวยิ่งกว่าผู้ใด ทรงเข้าใจถึงพลวัตแห่งธรรมชาติ สังคม และมนุษย์ ทรงเห็นว่าเรื่องที่จะทำนายได้ใกล้เคียงที่สุด คือ เรื่องที่เป็นปัจจุบัน จึงทรงสอนเรื่องปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการทำตามหลักศีลธรรมหรือสังคมที่ดีในแง่การเมืองด้วยเช่นกัน (ปริชา ช้างขวัญยืน, 2534, หน้า 114-115)

การพิจารณาความคิดทางการเมืองของพุทธศาสนาให้กว้างขึ้น อาจพิจารณาได้เป็นสองลักษณะ คือ ลักษณะแรกกว้างด้วยหลักฐานข้อมูลที่จะนำมาใช้ คือ ศึกษาหลักฐานสมัยพุทธกาล ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยศึกษาทั้งจากพระไตรปิฎกและแหล่งอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ตีความคำสอนและเจตนาของพระพุทธเจ้าได้ตรงกับยุคสมัยและไม่เกินกรอบของยุคสมัย จนกลายเป็นการนำความคิดของคนปัจจุบันไปใส่ให้แก่พระพุทธเจ้า และ ลักษณะที่สองกว้างด้วยมนทัศน์ตะวันตก ซึ่งบางเรื่องอาจไม่นิยมใช้มาก่อนแต่เป็นมนทัศน์ที่ทำให้เห็นปัญหาหรือความคิดที่น่าสนใจ เช่น หลักความชอบธรรมของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพของประชาชนกับอำนาจรัฐ ฐานะของประชาชน เป็นต้น แต่ไม่จำเป็นต้องใช้ข้อสรุปตะวันตกเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ตัดสินคำสอนในพุทธศาสนา แต่มนทัศน์เหล่านี้ช่วยให้เห็นปัญหาที่ควรพิจารณา (ปริชา ช้างขวัญยืน, 2534, หน้า 15-16)

การใช้มนทัศน์ของพุทธศาสนาพิจารณาคำสอนจะทำให้อธิบายได้ถูกต้องและครอบคลุมกว่า นอกจากนั้นหากวิเคราะห์กันอย่างจริงจังอาจทำให้เห็นแนวปรัชญาและแนวการเมืองใหม่ได้ ทั้งยังอาจนำมาตอบปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันได้โดยมีแนวทางและระบบเหตุผลที่ชัดเจน

หลักประชาธิปไตยในพุทธศาสนา

การนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักประชาธิปไตย ต้องคำนึงถึงกาลเวลาว่าการเปรียบเทียบของสองสิ่งที่เกิดขึ้นต่างเวลากันถึง 2,500 ปี ถึงจะเรียกชื่อเหมือนกันแต่อาจจะมีเนื้อหาสาระไม่เหมือนกัน

พระธรรมปิฎก (2539, หน้า 80-81) ได้อธิบาย หลักการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย โดยใช้หลักสารานียธรรม 6 ประการ ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง ทำอะไรพึงทำต่อกันด้วยเมตตา หมายความว่า ทำด้วยความรัก ด้วยไมตรี ด้วยความปรารถนาดีต่อกัน มีการช่วยเหลือ มีการร่วมมือ มีความพร้อมที่จะประสานงานกัน ประการที่สอง พุดอะไรฟังพุดด้วยเมตตา พุดด้วยเมตตาสำคัญมาก ในการเจรจกัน ควรใช้ปัญญาโดยที่ไม่มีโทสะที่จะทำให้เกิดปัญหาขัดแย้ง คือ พุดด้วยความหวังดีต่อกันและมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ควรพุดจาปรียากันปรับความเข้าใจกันได้

ประการที่สาม คิดอะไรฟังคิดต่อกันด้วยเมตตา คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ มีความหวังดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อกัน การใช้ปัญญาจะช่วยให้โลภะโทสะโมหะเข้าครอบงำความคิดได้ยาก การคิดการวางแผนต่าง ๆ ควรมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กันและสร้างสรรค์สังคม

ประการที่สี่ เมื่อคนยังไม่ได้พัฒนาหรือด้อยการศึกษาจะมุ่งเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว ยึดมั่นในผลประโยชน์เห็นแก่ตัวมาก คนในสังคมจึงต้องมีความโอบอ้อมอารี เพื่อแบ่งปันเจือจานแก่กันและกัน ในสังคมของพระนั้น ถือเป็นหลักธรรมสำคัญเรียกว่า สาธารณโภคี แปลว่า มีกินมีใช้ร่วมกัน ถ้าสังคมนับถือหลักพุทธศาสนาข้อนี้จะช่วยได้มาก จะไม่มีการหวงแหนกอบโกยไว้เฉพาะผู้เดียว ประการที่ห้า มีศีลสามัญญดา แปลว่า มีศีลเสมอกัน คือ มีความประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย มีความสุจริตทางกายวาจาที่จะกลมกลืนเข้ากันได้ คนที่จะอยู่ร่วมสังคมกันจะต้องมีศีล คือความประพฤติสุจริตไว้ใจกันได้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคมและรักษาระเบียบวินัย ทำตามกฎกติกาของสังคม ประการที่หก ทิฏฐิสามัญญดา คือ มีทิฏฐิ มีความเห็น มีความเชื่อมั่น ยึดถือในหลักการ คนในสังคมประชาธิปไตยต้องมีความเห็น ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในหลักการของประชาธิปไตยร่วมกัน ขอมรับการปกครองในระบบ

ประชาธิปไตย และถ้าจะให้ป็นประชาธิปไตยที่ดีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของประชาธิปไตยตามที่ได้กล่าวมา

หลักการปกครองโดยธรรมของพุทธศาสนา

คำสอนเรื่องอธิปไตย 3 ในสังคัตติสูตร คือ หลักใหญ่ที่ผู้ปกครองพึงยึดถือเมื่อเป็นผู้ปกครอง อธิปไตยที่ใช้ในปัจจุบันเน้นว่าอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจในการปกครองควรอยู่ที่ใคร เช่น อยู่ที่ประชาชนหรืออยู่ที่ผู้ปกครอง ซึ่งมีความแตกต่างจากอธิปไตยที่ใช้ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้ามิได้ทรงเน้นว่าระบอบการปกครองใดดีที่สุด มิได้ทรงเสนอว่าจะเลือกผู้ปกครองด้วยวิธีใด หรือมีระบบในการจัดสรรอำนาจอธิปไตยอย่างไร แต่เน้นว่าถ้าเป็นผู้ปกครองควรยึดถือ หลักการปกครองโดยธรรม หลักการปกครองนี้ประกอบด้วย หลักอธิปไตย 3 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมและเป็นข้อปฏิบัติที่อยู่ในแต่ละบุคคล ผู้ปกครองแต่ละคนจึงอาจจะเป็นอัคราธิปไตยได้ เป็นโลกาธิปไตยได้ และเป็นธรรมาธิปไตยได้ ดังนี้ (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2534, หน้า 18-19)

1. อัคราธิปไตย คือ การถือตน ถือศักดิ์ศรี ตลอดจนประโยชน์ของตนเป็นส่วนใหญ่ ผู้ถือตนเป็นใหญ่อาจทำให้เกิดความละอายใจไม่กล้าทำความชั่วบางอย่าง หรืออาจทำให้เกิดความเพียรพยายามทำงานเพื่อรักษาฐานะและศักดิ์ศรีของตน แต่ผู้ยึดติดในสิ่งเหล่านี้มักกระทำไม่ได้ทุกอย่างเพื่อรักษาศักดิ์ศรีของตนจนไม่คำนึงว่าชาวบ้านจะเดือดร้อนสักเพียงใด ถ้าเป็นผู้ปกครองจะมุ่งแต่การรักษาอำนาจและใช้อำนาจไปเพื่อรักษาอำนาจมิใช่เพื่อความถูกต้องความดีงามความสมควรแก่เหตุ

2. โลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของโลกเป็นใหญ่ ทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำความชั่วบางอย่างหรืออาจทำให้กระตือรือร้นในการทำความดีบางอย่าง เพราะกลัวถูกติฉินนินทาหรือเสียความเคารพนับถือของหมู่ชน แต่ผู้ยึดโลกาธิปไตยมักไม่เป็นตัวของตนเอง ไม่มีหลักการที่แน่นอน อาจทำการเพียงเพื่อเอาใจหมู่ชนหรือหาความนิยมจากหมู่ชน เมื่อใดที่ห่างจากเสียงหมู่ชนที่จะควบคุมอาจกระทำความชั่วต่าง ๆ ได้ ถ้าเป็นผู้ปกครองจะมุ่งหน้าเอาอกเอาใจประชาชนด้วยการหาคะแนนนิยมจากประชาชน ถ้าเห็นว่าทำไปแล้วจะกระทบ กระเทือนความนิยม แม้สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์สุขต่อประชาชน

อย่างแท้จริงจะไม่ยอมทำ ถ้าผู้ที่ยึดโลกาธิปไตยเป็นสามัญชน ในการใช้สิทธิใช้เสียงลงคะแนนจะไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาให้ชัดเจนถ่องแท้ว่าใครดี หรือมีความสามารถ แต่จะทำตามที่คนส่วนใหญ่นิยมกัน ไม่มีหลักของตนเอง

3. ธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรมเป็นใหญ่ ถือเอาตามที่ได้วิเคราะห์พิจารณาอย่างดีที่สุดตามที่สติปัญญาของตนจะวินิจฉัยได้ รับฟังข้อเท็จจริงและเหตุผลต่าง ๆ อย่างเที่ยงตรง เมื่อได้เป็นผู้ปกครองจะมุ่งหน้ากระทำการเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรอย่างแท้จริง การจะยอมตามเสียงส่วนใหญ่เพราะได้พิจารณาตามหลักการ กฎระเบียบแล้วเห็นว่าการใดเป็นไปได้เพื่อผลดีต่อประชาชนอย่างแน่นอนจะพยายามทำการนั้น แต่ถ้าการใดอาจได้รับความนิยมนจากประชาชนแต่เห็นชัดด้วยสติปัญญาและเหตุผลว่า จะไม่เป็นผลดีต่อประชาชนอย่างแท้จริงจะไม่ทำการนั้น หากประชาชนไม่เห็นด้วยจะต้องชี้แจงเหตุผลให้ประชาชนฟัง ถ้าประชาชนยังยืนยันอาจจะยอมตามประชาชนได้ โดยต้องประกาศให้ประชาชนได้รับความบริสุทธิ์ใจของตน หากมติดินแดนขึ้นต่อสำนักแห่งธรรมของตนจนเกินไป อาจยอมสละตำแหน่งนั้นจากตน (พระราชวรมุณี (ป. อ. ปยุตฺโต), 2526, หน้า 13-14) ถ้าผู้เป็นธรรมาธิปไตยเป็นประชาชนจะสามารถใช้สิทธิใช้เสียงตามที่ได้พิจารณาแล้วว่า สิ่งนั้นถูกต้องเป็นประโยชน์จริง

ดังนั้น ถ้าต้องรับผิดชอบต่อรัฐ ผู้ปกครองพึงถือหลักข้อ 3 คือ ธรรมาธิปไตย กล่าวโดยสรุป อธิปไตย 3 นี้ เน้นอยู่ที่ผู้ปกครองหรือผู้นำว่า จะยึดถือความต้องการของตนเองเป็นใหญ่ หรือจะยึดถือเอาความเห็นตามกระแสสังคมเป็นใหญ่ หรือจะยึดถือ ธรรม ความถูกต้อง ความมีเหตุผลเป็นหลัก ไม่ได้หมายถึงระบอบการปกครองที่ว่า อำนาจสูงสุดควรอยู่ที่ใคร อย่างแนวคิดอธิปไตยของตะวันตก

หลักการปกครองโดยธรรม เป็นหลักการที่ยึดมั่นในหลักการและกฎระเบียบของสังคม หรือหลักการที่ยึดถือเหตุผลมากกว่ายึดตัวบุคคล และยึดหลักความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง จึงให้ความสำคัญกับบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค มีคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เสมอกัน รวมถึงการให้สิทธิและเสรีภาพในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมาย และการให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง เพื่อเป็นการช่วยตรวจสอบ ถ่วงดุลและแก้ไขปัญหาของบ้านเมือง โดยหลักการปกครองโดยธรรมนี้เป็นการสอนให้ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจให้ใช้อำนาจตามกฎหมาย ส่งเสริมสิทธิ ความเสมอภาค และ

ความยุติธรรมให้แก่บุคคล รวมถึงการสอนให้ผู้ปกครองเป็นผู้มีศีลธรรม สามารถส่งเสริมศีลธรรมให้แก่ประชาชนได้ ให้ประชาชนได้รับการปกป้องคุ้มครอง และมีวิถีชีวิตที่ดี สังคมจะถูกยกระดับขึ้นไปสู่ความดีและความสุขยิ่ง

พระพุทธเจ้ามิได้ตั้งพระทัยจะสอนปรัชญาการเมือง แต่เนื่องจากรัฐมิไว้เพื่อความทุกข์ของประชาชน และความทุกข์ที่แท้จริงเป็นความดิ่งตามหลักพุทธศาสนา ดังนั้น คำสอนที่เกี่ยวกับการเมืองของพระพุทธองค์จะต้องไปในแนวเดียวกับคำสอนอื่น ๆ และมุ่งไปสู่จุดหมายของชีวิตจุดเดียวกัน การประเมินค่าว่าอะไรดีอะไรชั่ว จะต้องเป็นไปในแนวเดียวกันจะขัดแย้งกันไม่ได้ เมื่อคำสอนของพุทธศาสนาไม่มุ่งที่ระบบการเมืองว่าระบบใดดีที่สุด แต่เน้นการสอนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยเฉพาะผู้มีอำนาจ เช่น ผู้ปกครอง และข้าราชการ จึงอาจพิจารณาหลักคำสอนเหล่านั้นเข้ากับระบบจริยศาสตร์ คือ หลักแห่งความประพฤติกของมนุษย์ โดยถือสมมติฐานว่าเมื่อพระองค์ทรงสอนธรรมในการปกครองแก่รัฐต่าง ๆ โดยมิได้ทรงพยายามเปลี่ยนระบอบการปกครองแสดงว่า ทรงให้ความสำคัญแก่ตัวบุคคลผู้มีหน้าที่ปกครองมากกว่า กล่าวคือ เมื่อบุคคลเป็นคนดีแล้ว ไม่ว่าจะปกครองด้วยระบบใด จะนำประชาชนไปสู่ความดีและความสุขทั้งสิ้น ความเชื่อนี้อาจเป็นอุดมคติเกินไปเมื่อพิจารณาถึงการนำไปปฏิบัติ แต่การถือว่าระบบการเมืองจะเปลี่ยนคนให้ดีและมีความสุขได้หมด โดยไม่สร้างผู้ปกครองที่ดีอาจจะเป็นอุดมคติพอ ๆ กัน (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2534, หน้า 36-37)

สมบูรณ สุขสำราญ (2527ก, หน้า 19-20) ได้สรุปไว้ว่า การปกครองที่ดีในทัศนะของพุทธศาสนาล้ายคลึงกับทัศนะทางปรัชญาการเมืองสากล คือ การปกครองที่ดี มีระบอบการปกครองที่มุ่งสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ ให้เป็นสังคมที่ดีมีระเบียบ และอยู่กันด้วยความสงบสุขและอุดมสมบูรณ์ ในระบอบการเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้ถือว่ากิจกรรมส่วนของสังคม หรือกิจกรรมทางการเมืองนั้นคือกิจกรรมส่วนรวมของสังคม เมื่อมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มนุษย์จำต้องช่วยกันรักษาและทำนุบำรุงผลประโยชน์ส่วนรวม

จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนาเน้นความสำคัญของผู้ปกครองมากกว่าระบอบการปกครอง คำสอนส่วนใหญ่จึงมุ่งที่คุณสมบัติของผู้ปกครอง จนดูประหนึ่งว่า หากผู้ปกครองดีทุกอย่างจึงจะดี มิได้แยกว่าการเป็นคนดีต่างกับการเป็นผู้ปกครองที่ดี

การนำคุณสมบัติและธรรมะที่ผู้ปกครองพึงปฏิบัติมาใช้เป็นส่วนเสริม จะเป็นประโยชน์สำหรับยุคปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันนี้ไม่มีเกณฑ์ว่าผู้ปกครองควรมีธรรมะอะไรบ้าง เป็นแต่ผ่านกระบวนการหรือผ่านระบบทางการเมืองจะถือว่าถูกต้อง อาจหวังไม่ได้ว่าผู้ปกครองในปัจจุบันจะมีคุณสมบัติอย่างที่พระพุทธองค์ทรงกำหนด แต่อย่างน้อยถ้าคุณสมบัติเช่นนั้นเป็นคุณสมบัติที่เป็นอุดมคติน่าจะนำมาใช้วัดได้ว่าผู้ปกครองเข้าใกล้อุดมคติเพียงใด ยังหย่อนในข้อใด ทั้งนี้ ผู้ปกครองจะมีเฉพาะธรรมะของผู้ปกครองไม่ได้ แต่จะต้องมีธรรมะของคนทั่วไปอยู่ก่อนและเมื่อเป็นผู้ปกครองจะมีธรรมะของผู้ปกครองเพิ่มอีก และส่วนที่เพิ่มนี้อาจนำธรรมะจากหมวดต่าง ๆ มาอธิบายได้มาก เพราะเป็นธรรมะที่สอนต่างกรรมต่างวาระ และมีได้มุ่งให้เป็นความคิดทางการเมืองอย่างเต็มที่ หากแต่เป็นคำสอนโดยนัยกว้าง คือ คนที่ปกครองคนไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดสามารถที่จะนำไปใช้ได้ ธรรมะเหล่านี้มีลักษณะเสริมกัน มีได้ซ้ำกันทีเดียว และแม้ว่าธรรมะที่นำมากล่าวบางข้อจะเป็นคำสอนแก่พระมหากษัตริย์ในระบอบราชาธิปไตย แต่ยังคงใช้ได้กับผู้ปกครองและข้าราชการในปัจจุบันได้ดี (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2534, หน้า 77-78)

ในสังคมของมนุษย์ ภาวะผู้นำของผู้ปกครองมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา พฤติกรรมผู้นำและชนชั้นนำของประเทศจะเป็นตัวอย่างหรือแม่แบบที่ประชาชนจะดำเนินรอยตาม ถ้าผู้ปกครองดี ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ดี และสามารถควบคุมผู้น้อยได้จะเป็นแบบอย่างที่ดี จะช่วยให้ผู้น้อยเข้าทำนองคลองธรรมได้ง่ายขึ้น ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ผู้นำควรจะต้องอยู่ในธรรมนิยมเสียก่อน หมุ่คณะจึงจะสวัสดีได้” ในขณะที่เดียวกันการปลูกฝังอบรมสั่งสอนศีลธรรมในหมู่ข้าราชการ ประชาชน และเยาวชน ควรจะกระทำสม่ำเสมอ หลักธรรมคำสอนควรพิจารณาให้เหมาะสมและสามารถนำประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันตามความเป็นจริงได้ (สมบุญ สุขสำราญ, 2527ข, หน้า 19-20)

ทฤษฎีทางการเมืองสมัยปัจจุบันจะเน้นที่มาของอำนาจอธิปไตย และกลไกการใช้ อำนาจตามกลไกทางการเมือง เช่น การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ทำให้ประชาชนมีโอกาสปกครองตนเองโดยการใช้ อำนาจนิติบัญญัติผ่านผู้แทนของตน และได้รับความคุ้มครองโดยอำนาจตุลาการ เป็นต้น ความเป็นธรรมเช่นนี้ คือ ความเป็นธรรมตามระบบการใช้ อำนาจ คือ ธรรม แต่การถือ

ระบบเป็นใหญ่อาจทำให้ละเลยความชอบธรรม เช่น ผู้แทนราษฎรที่ไม่มีคุณธรรมอาจได้รับการเลือกตั้งด้วยวิธีการที่ไม่เป็นธรรม หรือคนอาจถูกตัดสินว่าผิดโดยการตัดสินความที่มุ่งเพียงลายลักษณ์อักษรตามกฎหมาย เป็นต้น กรณีเช่นนี้ถือกันว่าเป็นธรรมตามระบบ เพราะมีการบัญญัติกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย นักนิติศาสตร์มักถือทัศนคติเช่นนี้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการปกครองแบบใด ถ้ามีอำนาจบัญญัติกฎหมายและมีอำนาจบังคับกฎหมาย จะถือว่าการดำเนินการนั้นยุติธรรมได้ทั้งสิ้น ความคิดชนิดนี้เป็นความคิดอันเนื่องมาจากการถือว่า อำนาจ คือ ธรรม มิได้ใช้อำนาจธรรมหรืออำนาจที่เป็นธรรมในการปกครอง การปกครองโดยธรรมหรือการใช้อำนาจธรรมนั้น ต้องอาศัยผู้ที่มีธรรมประจำตัว เพราะธรรมเป็นนามธรรมจะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยผู้ปฏิบัติธรรมที่มีจิตใจและเจตนาที่จะปกครองให้เป็นธรรมมิใช่เอินเอียงไปตามอคติต่าง ๆ (ปริชา ช้างขวัญยืน, 2534, หน้า 122-123)

จะเห็นได้ว่า จุดหมายทางการเมืองตามแนวทางของพุทธศาสนา คือ การมีรัฐที่ดีมุ่งส่งเสริมความดีและศีลธรรมให้แก่ประชาชน เน้นการปกครองโดยธรรม อาศัยหลักธรรมเป็นแนวทางในการปกครองบ้านเมือง ในขณะที่ประชาชนควรมีธรรมะและปฏิบัติตามคำสอนให้มากขึ้น เมื่อนั้นความสงบสุขจะเกิดขึ้นในสังคมรัฐ อันเป็นจุดหมายสำคัญของการปกครองตามแนวทางของพุทธศาสนา ดังนั้น หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา จึงมีความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองเป็นอย่างดี และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมนั้น ๆ อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

สำหรับการเมืองการปกครองของไทย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การเมืองของไทยประสบปัญหา และอยู่ในวังวนของวงจรอุบาทว์มาตลอดดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาเกิดจากการที่ผู้นำขาดคุณธรรม ไม่ได้ยึดหลักธรรมในการปกครองดังที่พระมหากษัตริย์ไทยได้ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Montesquieu นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่เชื่อว่า ไม่มีการปกครองระบอบใดจะดีหรือเลวไปเสียทั้งหมด ทั้งลักษณะดีหรือเลวของการปกครองมักจะปะปนกันอยู่ สุดแต่ว่าระดับของความดีหรือความชั่วจะสูงต่ำกว่ากัน ทั้งนี้รูปแบบการปกครองแบบหนึ่งอาจเหมาะสมกับสภาพการณ์หนึ่ง สถานการณ์หนึ่ง

กาลหนึ่ง หรือประเทศหนึ่ง แต่จะไม่เหมาะสมหรือไม่ดีหากนำไปใช้ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน หรือในสถานการณ์และประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้น คุณธรรมความดีหรือหลักการของการปกครองอยู่ที่การรักษาหลักการขั้นพื้นฐานของระบอบการปกครองนั้น หากเปลี่ยนหลักการเมื่อใด ระบอบจะเปลี่ยน เช่น ประชาธิปไตยมีหลักการดี หากเปลี่ยนหลักการจะเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ดี หรือระบอบเผด็จการหากเปลี่ยนหลักการไปสู่ความดีอาจเป็นระบอบการปกครองที่ดีขึ้นมาได้ (ประยงค์ สุวรรณบุปผา, 2541, หน้า 147)

แนวคิดการเมืองใหม่

Strauss (1989, p. 3) กล่าวว่าไว้ว่า กิจกรรมทางการเมืองทุกประเภทจะมีลักษณะเด่นสองประการ คือ ความต้องการที่จะธำรงรักษาสภาพการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดไว้ หรือ มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์นั้น ๆ สอดคล้องกับความเห็นของสมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523, หน้า 4) ที่มีความเห็นว่า ความคิดทางการเมืองจะเป็นระบบความคิดที่สะท้อนความคิดเห็นทางการเมือง หรือเป็นแนวทางปฏิบัติที่ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนหรือโจมตีสถาบันใดสถาบันหนึ่ง บางครั้งอาจมีลักษณะเป็นจินตนาการหรืออุดมคติและสนใจในการวินิจฉัยเชิงคุณค่า ความคิดทางการเมืองไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นลอย ๆ หรือตัดขาดจากสังคม แต่จะเป็นผลที่ได้รับจากประสบการณ์และการสังเกตการณ์ความเป็นไปของสังคม และความคิดทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย และต้องการเผยแพร่ความคิดนั้น ๆ ให้มวลชนรับรู้และปฏิบัติตาม จึงมักมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอุดมการณ์ทางการเมือง

พระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นว่า สังฆตธรรมทั้งปวงเป็นอนิจจัง คือ ระบอบการปกครองอาจจะมีสภาวะสมดุลได้หลายแบบ แต่ทุกแบบล้วนเป็นสังฆตธรรมจึงเป็นอนิจจัง ไม่มีสภาวะธรรมชาติใดที่ไม่เปลี่ยนแปลงและความสมดุลเป็นลักษณะที่ปรากฏชั่วคราวเท่านั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนธรรมะแก่ผู้ปกครองแคว้นต่าง ๆ ในสมัยพุทธกาล โดยทรงสอนธรรมะที่ต่างกัน มิได้สอนทศพิธราชธรรมอยู่อย่างเดียว ไม่ได้เน้นเรื่องนี้เป็นพิเศษกว่าเรื่องอื่น ทรงสอนธรรมะตามความจำเป็นแก่การแก้ปัญหาของแต่ละแคว้น

ไม่เคยทรงสอนให้ทุกแคว้นปกครองแบบเดียวกัน อาจจะทรงเห็นว่า การปกครอง
 ทุกแบบเกิดขึ้นและมีการพัฒนาในแต่ละสังคม ย่อมมีบางส่วนที่ดีที่เหมาะสมและเป็น
 ที่คุ้นเคยในสังคมนั้น ส่วนที่ดีแล้วไม่ต้องแก้ไข ส่วนที่มีปัญหาจึงแก้ไขเพื่อจะได้ระบบ
 ที่ดีที่เหมาะสมแก่แต่ละสังคม และระบบที่ดีนี้เมื่อเวลาเปลี่ยนไปอาจจะต้องแก้ไขอีก
 การกำหนดระบบที่ดีเพียงระบบเดียว อาจจะเป็นการก่อปัญหาได้และอาจจะไม่เหมาะ
 กับคนทุกกลุ่มซึ่งมีสภาพแวดล้อมและประวัติความเป็นมาแตกต่างกัน วิธีของ
 พระพุทธเจ้าจึงวางอยู่บนหลักอนิจจังและแก้ปัญหาแบบพลวัต แนวทางของพระพุทธเจ้า
 เป็นแนวทางที่กว้างขวาง ไม่มีแนวคิดใดที่ใช้ได้กับทุกสังคมโดยไม่มีการปรับปรุงและ
 แก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา จนทำให้อุดมคติทางการเมืองไม่ว่าจะในรูปแบบใดเมื่อนำมา
 ใช้ในแต่ละรัฐจะผิดแปลกแตกต่างกันไปจนมีมากมายหลายแบบ แนวทางของ
 พระพุทธองค์อาจจะเป็นแนวทางที่ให้คำตอบทางการเมืองใหม่ ๆ (ปริชา ช้างขวัญยืน,
 2538, หน้า 142-144)

จากแนวคิดที่ว่าระบอบการเมืองการปกครองทั้งหลายล้วนเป็นสังขตธรรม คือ
 เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะสถานการณ์เฉพาะสมัย ครั้นเวลาและสถานการณ์เปลี่ยน ไป
 ระบอบต่าง ๆ อันเคยดีงามหรือรุ่งเรืองอาจเสื่อมสลายลงได้ แม้ในสมัยที่ระบอบ
 การปกครองเหมาะสมแก่สถานการณ์ แต่ความเสื่อมอาจเกิดขึ้นได้ เพราะความเห็นแก่ตัว
 และกิเลสของมนุษย์ซึ่งปรารถนาลาภ ยศ สรรเสริญ ระบอบเดียวกันจึงอาจดีหรือไม่ดี
 แม้ในสถานการณ์ที่เหมือนกัน นักปราชญ์สร้างระบอบการเมืองขึ้นด้วยความปรารถนาดี
 แต่ระบอบการเมืองมักถูกนำไปใช้อย่างไม่ดี เพราะคนที่ใช้ระบอบนี้เป็นคนไม่ดี
 ดังจะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตย หรือสังคมนิยมที่ใช้กันในแต่ละประเทศหาได้
 เหมือนกันไม่ แม้ในประเทศหนึ่งหากต่างยุคสมัยกัน สภาพการเมืองซึ่งใช้ระบอบ
 เดียวกันนั้นยังแตกต่างกันไป การแก้ปัญหาของสมัยหนึ่งอาจก่อปัญหาให้แก่อีกสมัย
 หนึ่งได้ ไม่มีความแน่นอน ระบอบการเมืองการปกครองที่ดี จะดีได้ตามอุดมคติจะต้อง
 ได้คนตามอุดมคติ เช่น ราชาธิปไตยหรือเผด็จการ ต้องได้ผู้ปกครองที่ดี ใช้อำนาจอย่าง
 เป็นธรรม ระบอบประชาธิปไตยจะต้องได้ผู้ปกครองที่รับฟังเหตุผลของทุกฝ่าย สามารถ
 แสวงหาความถูกต้องจากมติส่วนรวมของที่ประชุมได้ ระบบทุนนิยมจะดี ถ้าผู้เป็น
 นายทุนรู้จักเห็นใจและไม่เอาเปรียบชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งตัวระบบของทุนนิยมสร้างนาย

ชนิดนี้ไม่ได้ ต้องอาศัยธรรมเนียม ระบบแต่ละระบบดีได้ด้วยกันทั้งสิ้น ถ้าคนในระบบนั้นดี แต่ถ้านั้นไม่ดีระบบอาจจะถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลที่มีอำนาจในสังคมนั้น รัฐศาสตร์สอนเรื่องระบบ แต่ระบบทางรัฐศาสตร์ไม่ใช่ระบบที่สร้างคนดี การสร้างคนดีต้องอาศัยศีลธรรม รัฐศาสตร์จะต้องพึงศีลธรรมจึงจะบรรลุจุดหมายของตนได้ นั่นคือ รัฐศาสตร์ต้องไม่เน้นการเอาอำนาจมาเป็นธรรม แต่จะต้องใช้อำนาจธรรมหรือธรรมาธิปไตย (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2534, หน้า 123-124)

จะเห็นได้ว่า แนวคิดทางการเมืองการปกครองสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย หรือแม้กระทั่งตามอุดมการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น ถ้าระบบการเมืองปัจจุบันของประเทศไทยมีปัญหาหรือเกิดวิกฤติ จึงเป็นการสมควรที่จะปรับปรุงการเมืองปัจจุบันให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาทางการเมือง (political development) การพัฒนาทางการเมืองเป็นเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองที่สังคมต้องการ และเป็น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ เพื่อให้สมาชิกของประชาคมการเมืองมีชีวิตที่ดีและมีความสุขยิ่งกว่าสภาพที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับปรัชญาการเมือง ระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในประชาคมการเมือง การพัฒนาทางการเมืองจะต้องสอดคล้องกับการเสริมสร้างชุมชนการเมืองที่ดี เพื่อการสร้างสรรคชีวิตที่ดีและมีความสุขให้แก่ประชาชน ซึ่งการพัฒนาทางการเมืองจะต้องมีเป้าหมายสำคัญดังกล่าวนี้ด้วย (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2553, หน้า 329-330) ความยากจนหรือความมั่งคั่งของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมือง ระบบการเมืองที่ดีจะทำให้ได้ผู้นำทางการเมืองที่ดี ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะเสริมสร้างให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี มีความอยู่ดีกินดี ในทางตรงกันข้ามระบบการเมืองที่ไม่ดีจะทำให้ได้ผู้นำทางการเมืองที่ไม่ดี ผู้นำทางการเมืองที่ไม่ดีจะทำให้ประชาชนส่วนใหญ่คือความรู้และลำบากยากจน จากปัจจัยต่าง ๆ นี้จึงได้เกิดแนวคิดการเมืองใหม่ขึ้น รวมถึงมีการเรียกร้องการเมืองใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับการเมืองการปกครองของประเทศไทย

การเมืองใหม่ หมายถึง การทบทวนรูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองแบบเดิม แล้วหารูปแบบวิธีการใหม่ ข้อสำคัญ คือ รูปแบบและวิธีการใหม่นี้

จะต้องได้รับความเห็นชอบและมีความชอบธรรม (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551ช, หน้า 16)

ดังนั้น การเมืองใหม่คือการปรับปรุงการเมืองปัจจุบันให้ดีขึ้นและเหมาะสมกับประเทศไทย และการเมืองใหม่ คือ การนำเอาอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองมากขึ้น เป็นลักษณะธรรมาธิปไตย

การเมืองใหม่มีสองความหมาย คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบหมายถึง โครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง ส่วนความหมายอย่างกว้าง หมายถึง นโยบาย และมาตรการทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมไทย

การเมืองใหม่ในความหมายอย่างแคบ หมายถึง โครงสร้าง และกระบวนการทางการเมือง ในด้านโครงสร้างจะพบว่า กระบวนการสรรหาเป็นสิ่งที่จะต้องมีการทบทวนว่า การได้มาซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรจะให้มีเพียงช่องทางเดียวแบบเดิม คือ ผ่านพรรคการเมือง การเลือกตั้ง สภาผู้แทนราษฎร รัฐบาล หรือจะให้มีมากกว่าหนึ่งช่องทาง ดังแนวคิดที่ว่าพรรคการเมืองเป็นเพียงองค์กรหนึ่งในสังคมเท่านั้น ยังมีกลุ่มประชาชนและกลุ่มอื่น ๆ จำนวนมากในสังคมไทย ดังนั้น จึงควรมีกลุ่มที่เข้าร่วมทางการเมืองหลายกลุ่ม ไม่จำเป็นจะต้องถือว่า การเข้าร่วมและจัดตั้งพรรคการเมืองเท่านั้น จึงจะสามารถเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองในรัฐสภาและรัฐบาลได้ แต่ควรจะให้มีความชอบธรรม คือ ให้มีตัวแทนจากองค์กรประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของภาคประชาสังคม ส่วนทางด้านพรรคการเมืองให้มีการแข่งขันกันทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ แต่มิใช่ให้พรรคการเมืองเท่านั้นที่ผูกขาดการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ควรที่จะมีการปรับสัดส่วนผู้แทนในสภาผู้แทนราษฎรให้มีความเหมาะสม การที่พรรคการเมืองในประเทศไทยมีฐานมวลชนแคบมากจึงควรจัดให้มีสัดส่วนของผู้แทนราษฎรเพียงร้อยละ 30 ส่วนอีกร้อยละ 50 ควรจะเป็นส่วนที่มาจากองค์กรปกครองท้องถิ่น และที่เหลืออีกร้อยละ 20 ควรจะมาจากองค์กรภาคประชาชน ซึ่งถ้าไปตามสัดส่วนนี้ หากจะมีการซื้อเสียงหรือต้องการได้อำนาจทางการเมืองจะต้องใช้เงินมากขึ้น จึงเป็นวิธีการที่จะป้องกันไม่ให้

เกิดการซื้อเสียง หรืออาจจำเป็นต้องใช้วิธีการสรรหาที่ไม่ใช่การเลือกตั้ง หากกรรมการสรรหาเป็นผู้ที่ซื้อตรง เทียงธรรม การสรรหาส่วนหนึ่งน่าจะแก้ปัญหาได้เช่นกัน

การเมืองใหม่ในความหมายอย่างกว้าง คือ การมีแนวนโยบายที่ไม่ปล่อยให้ทุนนิยมเต็มรูปแบบครอบงำเศรษฐกิจไทย นั่นคือ ส่งเสริมวิถีชีวิตทางเลือกอย่างจริงจัง สนับสนุนระบบเศรษฐกิจพอเพียง และไม่เปิดตลาดเสรีมากเกินไป (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551ก, หน้า 16)

ระบอบการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลก ต่างใช้รูปแบบของประชาธิปไตย โดยมีตัวแทน แต่ในระยะหลังได้เกิดความเสื่อมศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือผ่านตัวแทน (representative democracy) และระบบนี้กำลังเกิดวิกฤติในสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศต่าง ๆ เนื่องจากผู้ออกเสียงเลือกตั้งกำลังประท้วงนักการเมือง เพราะเริ่มตระหนักว่านักการเมืองไม่สามารถแก้ปัญหาให้แก่ตนได้ นักการเมืองไม่ได้เป็นตัวแทนความทุกข์ของประชาชนอีกต่อไป แต่เป็นกลุ่มที่มุ่งแสวงประโยชน์ส่วนตัวเพื่อการเมือง เช่น การหาเงิน การคอร์รัปชันทางการเมือง นอกจากนี้ยังได้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ รวมทั้งความขัดแย้งในรูปแบบใหม่ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551ข, หน้า 16)

ปัจจุบันได้พบว่า หลักการสำคัญบางอย่างของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการถ่วงดุลระหว่างอำนาจทั้งสามไม่เป็นความจริงอีกต่อไป ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นคือ ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติ และรูปแบบการเมืองนี้ใช้มาเป็นร้อยปีแล้ว หลายประเทศเริ่มวิจารณ์ “ประชาธิปไตยแบบตัวแทน” ว่า ผู้แทนไม่ได้เป็น “ตัวแทน” ของประชาชนอย่างแท้จริงในระบอบประชาธิปไตย อำนาจของประชาชนจำกัดอยู่เฉพาะวันเลือกตั้งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในหลายประเทศจึงมีการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างกว้างขวาง เน้นในเรื่องการมีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย ว่ามีมากน้อยเพียงใด

สำหรับประเทศไทย ปัญหาหลักตลอดระยะเวลา 80 ปีที่ผ่านมา คือ ปัญหาความไม่เป็นประชาธิปไตยของกติกการปกครอง นั่นคือ รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติที่ขัดกับหลักประชาธิปไตยหลายเรื่อง แต่เมื่อ พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญได้มีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่าในอดีต แม้กระนั้น การเมืองของไทยยังมีปัญหาหนักขึ้น

จุดสำคัญ คือ กระบวนการเข้าสู่อำนาจ ซึ่งแต่เดิมยังมีสองช่องทาง คือ จากพลังทางสังคม เช่น ระบบราชการ และจากพรรคการเมือง ต่อมาการเข้าสู่อำนาจเหลือเพียงช่องทางเดียว คือ ผ่านพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งต้องใช้เงินมาก การได้อำนาจทางการเมืองจึงต้องทำสองสิ่ง คือ หนึ่ง ใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อถนอมทุนคืน และสอง ใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อหาเงินทุนไว้ใช้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

การที่การเมืองใหม่จะเกิดขึ้นโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรจะเป็นไปได้ หากว่ามีการปฏิรูปการเมืองใหม่ทั้งหมด โดยพรรคการเมืองลดการซื้อเสียง ขจัดการซื้อเสียงให้หมดสิ้น แต่ถ้าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ดังที่กล่าวมาแล้ว ในที่สุด ประเทศไทยอาจจะต้องพิจารณาให้มีการร่วมกันใช้อำนาจระหว่างนักการเมืองกับกลุ่มพลังอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งแต่ก่อนคือข้าราชการ แต่ในปัจจุบันคือพลังขององค์กรประชาชนซึ่งมีความตื่นตัว และต้องการการมีส่วนร่วมมากขึ้น หากมีการร่วมกันใช้อำนาจในรูปแบบผสมผสาน ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และภาคประชาสังคม จะเป็นพลังในการตรวจสอบและถ่วงดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551ก, หน้า 16)

การเมืองปัจจุบันเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน มีสมมติฐานดังนี้ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยและใช้อำนาจนั้นผ่านตัวแทนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาในการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์และความคิดเห็นของประชาชนจะมีกลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์รองรับ ดังนั้น กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์จึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับพรรคการเมือง ในแง่ที่ว่าพรรคการเมืองเป็นผู้รวบรวม คัดสรรผลประโยชน์และความคิดเห็นต่าง ๆ เหล่านั้นออกมาในรูปของนโยบาย สำหรับกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยพรรคการเมือง รัฐบาล และรัฐสภานั้น ระบบการเมืองในปัจจุบันนี้ การเลือกตั้งเป็นเพียงวิธีการเดียวที่ใช้ในการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชน โดยมีพรรคการเมืองเป็นกลไกหลักเท่านั้น ในการสนองตอบความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชน กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์จึงต้องอาศัยพรรคการเมืองเป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย พรรคการเมืองจึงเป็นองค์กรเปิดที่สมาชิกสามารถกำหนดทิศทางการทำงานได้ จากสมมติฐานดังกล่าวนี้ การปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยจึงได้กำหนดให้พรรคการเมือง การเลือกตั้ง และรัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองหลัก แต่ในปัจจุบันจะพบว่า ประชาชนมีการเคลื่อนไหวเป็นเอกเทศ แยกตัวออกจากพรรคการเมือง จึงก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างการเมืองปัจจุบันหรือที่เรียกว่า “การเมืองเก่า” กับ “การเมืองใหม่” ดังนี้

ตาราง 1

ความแตกต่างระหว่างการเมืองเก่ากับการเมืองใหม่

การเมืองเก่า	การเมืองใหม่
พรรคการเมืองเป็นองค์กรเดียวที่สามารถส่งผู้สมัครเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง	กลุ่มประชาชนที่ไม่ใช่พรรคการเมืองส่งผู้แทนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้
การเลือกตั้งทางตรงเป็นวิธีการเดียวในการได้ผู้แทนราษฎร	การเลือกตั้งทางตรงเป็นเพียงวิธีการหนึ่งเท่านั้นในการได้ผู้แทนราษฎร
กิจกรรมทางการเมืองเป็นบทบาท และหน้าที่หลักของรัฐบาล และรัฐสภา	กิจกรรมทางการเมืองจากองค์กรประชาชนมีบทบาทสำคัญ
การเลือกตั้งใช้การเป็นผู้แทนของพื้นที่	การเป็นตัวแทนอาศัยกลุ่มทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองด้วย
มีการใช้เงินมากในการเลือกตั้ง	ทุนมีบทบาทน้อยลง
การเคลื่อนไหวของประชาชนแยกตัวออกจากพรรคการเมือง	การเคลื่อนไหวของประชาชนเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ
พรรคการเมืองไม่ยอมรับการเคลื่อนไหวโดยตรงของประชาชน	การเคลื่อนไหวโดยตรงของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง
พรรคการเมืองถูกยึดกุมโดยกลุ่มทุนที่ประกอบด้วยคนจำนวนน้อย	การเมืองมีการเปิดพื้นที่ของการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

ที่มา. จาก “การเมืองใหม่คือการเมืองแบบธรรมชาติ”, โดย ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551 วิชาการกุมภาพันธ์ 7, ผู้จัดการรายวัน, หน้า 16.

ความแตกต่างที่สำคัญ คือ การที่ประชาชนเคลื่อนไหวโดยการแยกตัวออกจากพรรคการเมือง จึงทำให้สมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับพรรคการเมืองในแบบเดิมไม่เป็นความจริงอีกต่อไป เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะพรรคการเมืองกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มธุรกิจที่มุ่งรักษาเฉพาะผลประโยชน์ของตน

โดยการวางแนวทางไว้สองช่องทาง คือ ให้ผลประโยชน์กับประชาชนผ่านโครงการประชานิยมควบคู่ไปกับการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ “ผู้ถือหุ้น” ของพรรคการเมืองนั้น จนในที่สุดผลประโยชน์ของผู้นำพรรคการเมืองขัดแย้งกับผลประโยชน์ของชาติ

เมื่อประชาชนมีการเคลื่อนไหวโดยตรง การเคลื่อนไหวของประชาชนมักจะไม่เกี่ยวกับการช่วงชิงอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมิได้เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับพรรคการเมือง เพราะขาดมิติของการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ กลุ่มประชาชนจึงกลายเป็นฝ่ายค้านนอกรัฐสภา และแม้จะได้รับการรับรองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่ถูกทำลายจากพรรคการเมืองในแง่ของความชอบธรรม เหตุที่พรรคการเมืองไทยกับกลุ่มประชาชนผู้ตื่นตัวทางการเมืองเคลื่อนไหวเป็นเอกเทศต่อกันเป็นเพราะวิวัฒนาการทางการเมืองของไทยเป็นเช่นนั้น กลุ่มประชาชนมีความแข็งแกร่งมากกว่าพรรคการเมือง กลุ่มประชาชนประเภทนี้จะมีการจัดตั้ง มีผู้นำของตนเอง โดยแยกตัวออกจากพรรคการเมือง การผนวกเอากลุ่มประชาชนเข้ามาอยู่เป็นส่วนหนึ่งของระบบและกระบวนการทางการเมืองที่เป็นทางการ อาจทำให้การเคลื่อนไหวของประชาชนมีขอบเขตจำกัด ดังนั้น วิธีการที่ดี คือ การยอมรับสิทธิทางการเมืองของกลุ่มประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ และต้องมีการคุ้มครองสิทธินั้นโดยศาลปกครองและศาลสถิตยุติธรรมด้วย ดังนั้น การเมืองใหม่ จึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการต่อต้านเผด็จการโดยพรรคเดียว (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551ข, หน้า 16)

จะเห็นได้ว่า การเมืองปัจจุบันหรือการเมืองเก่าก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นวิกฤติทางการเมืองตามที่กล่าวมาแล้ว ในสังคมการเมืองไทยจึงได้มีการเรียกร้องการเมืองใหม่โดยกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีแกนนำคือ นายสนธิ ลิ้มทองกุล และโฆษกของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย คือ นายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ และกลุ่มสำนักสันติอโศกมีผู้นำ คือ สมณะ โพธิ์รักษ์

การเรียกร้องการเมืองใหม่

แนวคิดการเมืองใหม่ของสมณะโพธิรักษ์

แนวคิดการเมืองใหม่ของสมณะโพธิรักษ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มีนาคม 2555) สมณะโพธิรักษ์ให้ความเห็นว่า ธรรมะต้องนำการเมือง แต่หากว่าการเมืองมีธรรมะอยู่แล้วจะไม่ต้องมาเรียกร้องธรรมะกันอีก การเมืองแบบประชาธิปไตยตามคำสอนเรื่องอริปไตยที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ มีอริปไตยอยู่ 3 อย่าง ดังนี้ (1) อัตตาธิปไตย (2) โลกาธิปไตย และ (3) ธรรมาธิปไตย ถ้าเข้าใจธรรมจะเข้าใจว่า โลกาธิปไตย หมายถึง ทั้ง โลกธรรม ๆ แต่ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้น กลับกลายเป็นว่า โลกาธิปไตยกลายเป็นโลกีย์ โลกีย์ คือ โลกที่ครอบงำจิตวิญญาณมนุษย์อยู่ โลกีย์ คือ โลกธรรม ลาก ยศ สรรเสริญ โลกียสุข โลกธรรมเป็นอำนาจ เป็น โลกาธิปไตย กตจี กตหวัคนอยู่ เพราะฉะนั้นคนที่ทำการเมืองจึงเป็นการเมืองอยู่ใต้อำนาจ โลกธรรม แพ้ลาภยศ สรรเสริญ ถ้าใครมีอำนาจ ลาภยศ ตำแหน่ง สรรเสริญ ตามอัตตานิยมจะเอาสิ่งเหล่านี้มาเป็นเครื่องมือในการที่จะรวมหมู่รวมกลุ่มให้กลายเป็นอำนาจประชาธิปไตยแบบเป็นกฎหมาย เป็นพลังหมู่ที่อยู่ในคนที่ซื้อไว้แล้ว เป็นคนที่ครอบงำไว้แล้ว เป็นคนที่อยู่ใต้อาณัติแล้ว จึงเป็น โลกาธิปไตยอย่างนั้น ในกรณีที่มีอัตตาธิปไตย จะมีลักษณะเหมือนเป็นเจ้าของบริษัทอย่างที่เป็นอย่างทุกวันนี้ คือ เห็นแก่ตัว และเป็นหมู่ หมู่ คือ คนที่เป็นบิรวารอยู่ในบริษัท ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดที่มีเจ้าของใช้อัตตาทำเพื่อตน ทำเพื่อคณะ คล้ายคอมมิวนิสต์ เจ้าของใหญ่ คือ ผู้ที่มีอำนาจยิ่งใหญ่ ใช้อำนาจเป็นใหญ่ เป็นอำนาจที่ไม่มีธรรม ไม่เป็นคนที่มีคุณธรรม การเมืองจึงเป็นอย่างในปัจจุบัน ฉะนั้น การที่คนมาปฏิบัติธรรมแล้ว สร้างอารยะ สร้างคนที่ลดความเป็นทาสของโลกธรรม ลดอัตตาได้ มีธรรม จะเป็น ธรรมาธิปไตย เป็นผู้ที่มิอสรเสรีภาพ เป็นนักประชาธิปไตยขั้นยอด ทำงานเพื่อมวลประชาชนที่แท้จริง มีใจบริสุทธิ์ ความโลภหรือความเห็นแก่ตัวมีน้อย กิเลสหมดสิ้น เพราะฉะนั้นจึงเป็นอรหันต์ได้ ทำเพื่อสังคมและไม่ต้องมีทรัพย์สินอะไร ให้ปวงชนเลี้ยงไว้ อย่างเช่น ชาวสันตือ โสภ ทำงานฟรี ทำงานมีคุณภาพ มีสมรรถนะ มีความรู้ สามารถที่จะบริหารและทำงานรับใช้ปวงชนได้จริง ชาวสันตือ โสภเป็นผู้ปฏิบัติธรรม กินอยู่ไม่เปลือง ไม่ผลาญ มักน้อยสันโดษ เป็นคนมีประโยชน์ มีคุณค่ามาก เป็นผู้รับใช้

มวลชน คนเช่นนี้จะเป็้่นนักประชาธิปไตยที่สุ่คยอด เพราะฉะนั้น ต้องสร้างคนให้มึ คุณสมบัตั้ดอย่างนี้ให้ได้จริง ๆ หากแต่ว่าปัจจุบันนี้คนไม่เชื่อว่าธรรมของพระพุทธเจ้า จะสร้างคนอย่างนี้ได้จริง เมื่อไม่เชื่อจึงไม่ได้จริง ๆ ถึงแม้จะเชื่อแต่หากว่าทฤษฎีผิดเพี้ยน อาจจะไม่สามารถนำพาให้คนเป็นเช่นนั้นได้ สำนักสันตือโศกมันใจในทฤษฎีของ พระพุทธเจ้าที่นำมาประพฤติปฏิบัติ ไม่ผิดเพี้ยน จะจริงเท็จอย่างไรเป็นสิ่งที่ต้องพิสูจน์ ชาวโศกเป็นคนมักน้อยสันโดษ เป็นคนเสียสละ เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนไม่สะสม ทำงานเพื่อสังคมจริง ทุกวันนี้มีรูปธรรมเพียงพอยืนยันได้ เพราะรากฐานของจิตเป็นจริง จึงเกิดคุณสมบัตั้ดอย่างนั้นจริง ทุกวันนี้คนจะเชื่อหรือไม่เชื่อไม่เป็นไร ชาวสันตือโศกจะ เป็นอยู่อย่างนี้ต่อไป ขอให้พิสูจน์กัน ไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ว่าชาวพุทธเป็น ประชาธิปไตยที่แท้จริง

โดยสรุป แนวความคิดของสมณะโพธิรักษ์ การเมืองใหม่ คือ ธรรมาธิปไตย กล่าวคือ นักการเมืองต้องเป็นคนที่มีธรรม และเป็นไปโดยธรรมชาติว่าเป็นผู้ที่มี คุณธรรมจริง เพราะคนที่มีธรรมะ มีคุณธรรมสูง จะเป็นอารยชนชั้นสูง ผู้คนจะยกย่อง เชิดชูให้ทำงาน อาทิ ชาวโศกเป็นคนที่ไม่แก่งแย่งตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจ ซึ่งคนที่มี คุณสมบัตั้ดเหล่านี้จริง เป็นคนมีความรู้ความสามารถ และทำงานมากจนกระทั่งเริ่มทำงาน ฟรี ไม่เอาเงิน ทำดี ทำบริสุทธิ์สะอาดด้วย แล้วประชาชนจะไม่อยากใช้งานหรือ

การจะเกิดการเมืองใหม่ในสังคมไทย เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา เพื่อให้ปวงชนได้ พิจารณาว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง มีตัวอย่างให้ดู ให้พิสูจน์ อย่าได้เข้าใจว่าพุทธศาสนา ไม่มีอารยบุคคล ไม่มีอกาลิโก พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่าตราบใดที่ยังมีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติ ชอบอยู่โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์ เพราะฉะนั้น ถ้าสามารถเรียนรู้ให้เกิดสัมมาทิฐิ ได้ และปฏิบัติอย่างจริงจังจะบรรลุเป็นอารยบุคคลได้จริง เป็นความจริงที่จะต้องลอง ปฏิบัติจนกว่าจะได้ แล้วจะรู้ว่าใช่ เมื่อใช่จึงทำต่อไป สันตือโศกทำอย่างนี้มาตลอดเวลา ประมาณ 3 ทศวรรษกำลังขึ้นทศวรรษที่ 4 เริ่มจากชุมชนแรก คือ ปฐมโศก เป็นชุมชน แรกในปี พ.ศ. 2527 เป็นหมู่บ้าน มีประชาชน มีการร่างกฎระเบียบว่าจะอยู่กันอย่างไร ที่ดินเหล่านี้เป็นที่ของส่วนกลาง ทุกคนร่วมกันซื้อเป็นที่ส่วนกลางแบ่งกันอยู่ ยึดเป็น ของส่วนตัวไม่ได้ แบ่งให้ปลูกบ้านหลังเล็ก ๆ แล้วจึงเกิดศิระมะอโศก สาธิตโศก และ อีกหลายแห่งในเวลาต่อมา

สมณะโพธิรักษ์ มีความคิดเห็นว่า จะไม่พยายามที่จะทำตนให้เป็นลัทธิเพื่อ ล้มล้างลัทธิอื่น ไม่ต้องการสร้างการเมืองใหม่เพื่อล้มล้างการเมืองเก่า แต่ต้องการจะสร้าง การเมืองใหม่เพื่อให้สังคมดีขึ้น ซึ่งหากว่าผู้ใดเห็นด้วยจงช่วยกัน ร่วมมือกัน แต่ถ้ายัง ต้องการจะเป็นการเมืองเก่าเหมือนเดิม ไม่มีความจำเป็นต้องมาร่วมมือกัน การจะเกิดเป็น การเมืองใหม่ได้นั้น ไม่ว่าจะต้องใช้เวลายาวนานเพียงใด สำนักสันตติโกศกจะพากเพียร อุตสาหะร่วมกันทำให้เกิดการเมืองใหม่ให้ได้มากที่สุด แต่สิ่งที่สมณะโพธิรักษ์มี ความมั่นใจ คือ (1) จากนี้ไปสังคมจะยิ่งร้อน ยิ่งเลวทราม ยิ่งทุกข์มากขึ้น (2) สำนักสันตติโกศกได้ทำเป็นตัวอย่างให้เห็นกันแล้วว่า สันตติโกศกมีความรู้สึกลับาสบาย อยู่กันเป็นสังคมสงบ สบาย เรียบร้อย (3) เหตุและปัจจัยในสังคมต่าง ๆ รวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้ถูกผลาญ แ่งแย่งกันหนักหนาสาหัสเป็น อย่างยิ่ง แต่สำนักสันตติโกศกยังเป็นตัวอย่างของความอุดมสมบูรณ์ แสดงให้เห็นว่า คนที่ ยิ่งมักน้อยสันโดษ จะยิ่งสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้มาก จึงมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะ ทุกคนในสำนักสันตติโกศกไม่ยึดติด ไม่แย่งเพื่อเอามาเป็นของตน มีแต่แบ่งปัน มีแต่จ่าย ไว้ส่วนกลาง หากว่าชาวสันตติโกศกได้บริหารประเทศ สันตติโกศกมีนโยบายด้าน การต่างประเทศ คือ ของที่ประเทศไทยมีเหลือเพื่อจะส่งไปช่วยแจกจ่าย เจือจาน เพื่อแผ่ ประเทศอื่น หรือถ้าขายจะขายอย่างช่วยเหลือ คือ ไปช่วยประเทศอื่น แบ่งปันกัน ไม่ใช่ ส่งทูตไปเพื่อสอดแนมว่า จะเอากำไรประเทศอื่นหรือจะได้เปรียบอย่างไร แต่ถ้ายังไม่มี เหลือจะช่วยเหลือผู้อื่นไม่ได้เท่านั้นเอง ด้านความสัมพันธ์ตามภารกิจของต่างประเทศ ดำเนินการไป แต่ทางด้านเศรษฐกิจจะเป็นเช่นนี้ เป็นต้น ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ทาง สำนักสันตติโกศกได้ทำอยู่แล้ว ชุมชนชาวอโศกช่วยเหลือชุมชนอื่น ด้วยระบบบุญนิยม ซึ่งนโยบายของบุญนิยมคือต้องขาดทุน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า Our lost is our gain ขาดทุนของเราคือเราเจริญ เราได้ เรามีประโยชน์ เรามีคุณค่าต่อ สังคม เราได้เสียสละทางสังคม บุญนิยม มี 4 ระดับ (1) ขายต่ำกว่าราคาตลาด (2) ขายเท่าทุน (3) ขายต่ำกว่าทุน ยิ่งต่ำได้เท่าไร ยิ่งเจริญเท่านั้น และ (4) แจกฟรี คือ เจริญที่สุด สิ่งเหล่านี้ คือ นโยบายการพาณิชย์ นโยบายการค้า นโยบายทางเศรษฐกิจ ของสำนักสันตติโกศก

ขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงเป็นการเมืองใหม่ คือการเริ่มไปตามธรรมเนียม และเป็น การเมืองภาคประชาชนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงวาระที่ประชาชนไว้วางใจเลือกสันตือ โศก ให้เข้าไปบริหารในสภาจึงจะทำ ชาวสันตือ โศกไม่มีความอยากเป็นใหญ่ ไม่มักมาก เมื่อมีเหลือเพื่อจึงได้ช่วยเหลือประชาชน ถึงแม้ไม่ได้บริหารประเทศชาติยังจะทำงานให้ ประชาชนเช่นเดิม ถ้าประชาชนไว้วางใจ เชื่อในคุณภาพ เชื่อในคุณสมบัติว่าดีพอ สมควร จะต้องไปบริหารประเทศ ให้ประชาชนเลือกเข้าไปบริหาร เมื่อนั้นชาวสันตือ โศกจะไป ทำให้และทำฟรี นี่คือความมุ่งหมายของสำนักสันตือ โศก หากสังคมไทยมีภูมิปัญญา จะต้องส่งเสริมกัน การสร้างการเมืองใหม่จะไม่ทำลายใคร ไม่ได้คิดจะล้มล้างลัทธิไหน แต่เป็นการสร้างสิ่งใหม่ขึ้นแทน และจับมือกันสืบสานไปเรื่อย ๆ ไปตามเหตุปัจจัย ถ้าสังคมยังมีคนคิดที่จะมารวมตัวกัน

เหตุปัจจัยที่สำคัญ คือ การเมืองในปัจจุบันต้องการธรรมะอย่างจำเป็นและ รับผิดชอบที่สุด คนที่ยังเป็นอวิชชาจะไม่รู้ว่าอะไรเลวร้าย การเมืองที่เป็นประชาธิปไตยแท้ คือ งานที่ต้องมีคุณธรรมและเป็นกุศล งานการเมืองที่นิยามไว้มี 10 ข้อ (สมณะ โพธิรักษ์, 2554ก, หน้า 99-119)

นิยามของการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย มีดังนี้

1. การเมืองต้องมีคุณธรรมและเป็นกุศล
2. นักการเมืองต้องรู้จักประชาธิปไตยที่แท้
3. นักการเมืองต้องสอนหรือเผยแพร่ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน และ ประชาชนต้องชวนขวาศึกษาความเป็นประชาธิปไตย
4. นักการเมืองต้องเป็นผู้พึ่งตนเองได้แล้ว
5. นักการเมืองต้องเป็นผู้มักน้อยสัน โดษ
6. นักการเมืองต้องไม่ทำงานการเมืองเป็นอาชีพหากิน
7. งานการเมืองต้องเป็นงานอาสาเสียสละ
8. นักการเมืองจะต้องไม่มีอคติ
9. นักการเมือง คือ ผู้มีอิสระแท้จริง ไม่เป็นทาสโลกธรรม

10. การเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่งานเพื่อตัวตน เพื่อครอบครัว เพื่อพรรคพวก แต่เป็นงานเพื่อบ้านเมือง เพื่อประชาชนทั้งหมด เพื่อผู้อื่นที่พ้นไปจากตัวเอง พ้นไปจากครอบครัว พ้นไปจากพรรคพวกของตน

เหตุเพราะนักการเมืองขบถต่อความเป็นการเมืองอย่างเลวร้าย คำว่า “การเมือง” จึงเสียหายไปอย่างที่เป็น ทั้ง ๆ ที่ความเป็น “การเมือง” นั้นคือ งานเพื่อบ้านเมือง เพื่อประชาชนโดยตรง ไม่ใช่เพื่อตน ไม่ใช่เพื่อพรรคพวกตน แต่เป็นความดีงามแท้ เป็นธรรมาธิปไตยจริง ไม่ใช่แบบที่หลงผิดกันไปเป็นโลกาธิปไตยหรืออรรถาธิปไตย ดังที่นักการเมืองทั้งหลายในโลกประพุดกันอยู่ การเมืองที่เป็นประชาธิปไตยแท้ มีลักษณะดังต่อไปนี้

ข้อ (1) งานการเมืองคืองานที่ต้องมีคุณธรรมและเป็นกุศล การที่ประชาชนคิดว่าการเมืองคือการเลือกตั้ง และประชาธิปไตยคืออำนาจที่มีในสภาเท่านั้น จึงได้นักการเมืองที่รีบอำนาจไปแล้วนำไปทำเสียหาย ไม่มีธรรมาธิปไตย ไม่มีอำนาจที่เป็นธรรม มีแต่การสร้างอำนาจให้ตนเองและพรรคพวก อยู่ในวังวนวัฏจักรการแก่งแย่ง กอบโกยลาภยศ สรรเสริญอย่างรุนแรง การเมืองจึงไม่เป็นกุศล ไม่มีคุณธรรม เมื่อการเมืองไม่มีอำนาจ ธรรม มีแต่อำนาจอรรถาธิปไตย มีแต่อำนาจโลกธรรม จึงไร้คุณธรรมและไม่เป็นกุศลแก่งาน เพื่อบ้านเมือง แตกต่างจากพุทธธรรม ซึ่งเป็นสุดยอดประชาธิปไตย สัจธรรมของพุทธศาสนาเป็นธรรมะที่สอนให้คนเสียสละ ละกิเลส และพุทธธรรมเป็นประชาธิปไตยที่ให้อิสระภาพ ปลอดแอกอย่างสมบูรณ์แบบ ทำให้เป็นคนมักน้อยสันโดษ ไม่เห็นแก่ตัว การเมืองจริง ๆ จึงต้องมีลักษณะเช่นนี้ ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และขาดทุนคือกำไร ให้แก่ผู้บริหารข้าราชการหรือให้นักการเมืองนำมาใช้พัฒนาการเมือง ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติตามที่พระองค์ทรงตรัสได้แล้วจะเห็นจริง

ข้อ (2) นักการเมืองต้องรู้จักประชาธิปไตยที่แท้

นักการเมืองต้องเข้าใจว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตย ถึงแม้ประชาชนจะเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำงานแทน ประชาชนยังคงมีอำนาจยิ่งกว่าอำนาจของรัฐบาล เรียกว่า อำนาจภาคประชาชน คือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิมนุษยชนที่จะแสดงความคิดเห็น แสดงออกตามอำนาจแห่งประชาธิปไตย ประท้วงรัฐบาล ประท้วงข้าราชการได้ทุกเมื่อ ถ้ามีความเห็นแย้งที่เหมาะสมควรถูกตามนิติรัฐ แต่ต้องประท้วงอย่างสงบ ไม่ก่อให้เกิด

ความรุนแรง สันติ อหิงสา ซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ คมลึก แม่นประเด็น ยิ่งถ้าประชาชนออกมาชุมนุมประท้วงกันเป็นจำนวนมาก ยืนยันความจริงที่ประชาชนเห็นชอบแก่รัฐบาล แก่ข้าราชการ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้ชื่อว่า ประชาธิปไตยแท้ ๆ ตัวอย่างงานการเมืองภาคประชาชน เช่น ช่วยพัฒนาสร้างสรรค์สาธารณูปโภค ช่วยการศึกษาแก่ประชาชน ช่วยการสาธารณสุขแก่ประชาชน ช่วยให้ประชาชนทำมาหากินและอยู่เย็นเป็นสุข

ข้อ (3) นักการเมืองต้องสอนหรือเผยแพร่ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน

ข้อ (4) นักการเมืองต้องเป็นผู้พึ่งตัวเองได้แล้ว ต้องเป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีวิริยารัมภะ ขยัน ปราศจากความเพียรอยู่เสมอ และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นอนวัชชะ คือ ทำการงานที่ไม่มีโทษ ตามพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในพลัง 4 ได้แก่ พลังปัญญา พลังวิริยะ พลังอนวัชชะ พลังสังคหะ

ข้อ (5) นักการเมืองต้องเป็นผู้มีก้นน้อยสัน โดษ เป็นผู้ที่มีจิตมีก้นน้อย เป็นจิตสัน โดษ มีก้นน้อย คือ ไม่มีมาก ไม่เอามาก ทำมากแต่เอาน้อย สุกทัยไม่ต้องมีอะไรเป็นสมบัติของตัวเอง เป็นอนาคาริกชน ทำหน้าที่ตามตำแหน่ง ตามฐานะ ตามที่เหมาะสม

ข้อ (6) นักการเมืองต้องไม่ทำงานการเมืองเป็นอาชีพ คือ นักการเมืองทำงานให้สังคม ให้ประเทศชาติ ไม่ใช่หากินกับงานการเมือง ถ้าเป็นนักการเมืองที่มีสมรรถนะทำงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคมได้ สมควรให้สังคมเลี้ยงไว้ และไม่จำเป็นต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงตน อาจกล่าวได้ว่า นักการเมืองจะไม่ต้องทำมาหากิน ให้คนอื่นเลี้ยงไว้หรือให้รัฐเลี้ยงไว้

ข้อ (7) งานการเมืองต้องเป็นงานอาสาเสียสละ เมื่ออาสาทำงานแล้วจะเรียกร้องสิ่งตอบแทนไม่ได้

ข้อ (8) นักการเมืองจะต้องไม่มีอคติ ลำเอียงเพราะรักหรือลำเอียงเพราะชอบ เป็นฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชังหรือเพราะไม่ชอบเป็นโทสาคติ ลำเอียงเพราะว่าหลง เป็นโมหาคติ ลำเอียงเพราะกลัวเป็นภยาคติ หากว่านักปฏิบัติธรรมผู้บรรลุนิพพานจริง ๆ มาบริหารบ้านเมือง ทำงานให้แก่สังคมในระดับสูง ประเทศชาติจะไปได้ดี ประเทศชาติจะรอด

ข้อ (9) นักการเมืองคือผู้มีอิสระแท้จริง ไม่เป็นทาสโลกธรรม นักการเมืองต้องเป็นผู้หลุดพ้นจากลาภ ยศ สรรเสริญ โลภียสุข ไปตามลำดับ จึงจะเป็นผู้ที่ เป็นอารยชน เป็นมนุษย์เจริญ มนุษย์ประเสริฐที่จะสร้างสรรค์ทำงานให้แก่สังคมได้จริง ๆ

ข้อ (10) งานการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่งานเพื่อตน เพื่อครอบครัว เพื่อหมู่พวก เพื่อพรรค แต่เป็นงานเพื่อบ้านเมือง เพื่อประชาชนทั้งมวล เพื่อผู้อื่นที่พ้นไปจากตัวเอง พ้นไปจากครอบครัว พ้นไปจากหมู่พวก แม้แต่พ้นไปจากพรรคของตน

แนวคิดการเมืองใหม่ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล

แนวคิดการเมืองใหม่ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 ธันวาคม 2554) การเมืองใหม่ต้องเริ่มด้วยการทำความเข้าใจสถานะสภาพแวดล้อม และรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ของสังคม รู้ว่าวิวัฒนาการของสังคมไทยได้พัฒนา มาอย่างไร และกำลังจะเดินต่อไปอย่างไร ไม่ใช่การปฏิบัติตามแนวทางของต่างชาติทั้งหมด

บริบทของการเมืองใหม่ คือ บริบทที่รวมทุกภาคส่วนของสังคมเข้าไปเป็น องค์ประกอบที่สำคัญในการวินิจฉัยวิเคราะห์แนวทางที่กำลังจะเดินต่อไปข้างหน้า และ ย้อนกลับมาดูตัวเองด้วยว่าที่ผ่านมาหลายปีนี้ได้เดินถูกหรือผิด การเมืองใหม่คือการรู้จัก ตัวเอง ถ้าไม่รู้จักตัวเองแล้วจะนำตัวเองและนำชาติบ้านเมืองไปต่อได้อย่างไร การรู้จัก ตัวเอง คือ ต้องรู้ว่าสังคมไทยมีรากฐาน โครงสร้างของสังคมที่ไม่เหมือนชาติอื่น คนไทย เป็นคนอ่อนโยน ไม่เด็ดขาด มีแต่ความไม่เป็นไรอยู่ในตัว จึงทำให้การเมืองไม่ไปไหน แต่จริง ๆ แล้ว ความไม่เป็นไรสามารถทำให้เป็นจุดแข็งได้ นั่นคือ การให้อภัยคน ความไม่เป็นไรสะท้อนให้เห็นถึงความเอื้ออาทร เพราะถ้าไม่เอื้ออาทรจะไม่มีคำว่า ไม่เป็นไร ซึ่งหมายถึงการไม่เห็นแก่ตัว ในการจะทำให้เป็นจุดแข็ง ผู้นำต้องทำตัวให้เป็น คนที่ไม่เป็นไรเสียก่อน แต่ไม่เป็นไรในที่นี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและ คุณธรรม ไม่ใช่ผิดจริยธรรมหรือผิดคุณธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับศาสนากับการเมืองของ นายสนธิ ลิ้มทองกุล (การสัมภาษณ์- ส่วนบุคคล, 13 ธันวาคม 2554) มีแนวคิดว่าการเมืองกับศาสนาไม่สามารถแยกออกจาก กันได้ ถ้าใช้หลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นตัวตั้ง จะพบว่า ทุกอย่างในโลกนี้แก้ไขได้ ด้วยหลักธรรมของพระพุทธเจ้า แต่ปัจจุบันนี้สังคมไม่ได้ให้ความสำคัญกับศาสนา คิดว่า

พุทธศาสนาหรือธรรมะเป็นเรื่องที่ล้ำสมัย ไม่ทำความเข้าใจกับหลักธรรมของ พระพุทธเจ้า ในความเป็นจริงหลักธรรมของพระพุทธเจ้าสามารถนำมาใช้ได้กับทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับการเมือง หลักของมรรคมีองค์ 8 หลักไตรลักษณ์ และ หลักอริยสัจ 4 หลักธรรมเหล่านี้ถ้าสังคมได้รับรู้ และผู้นำนำมาใช้เป็นตัวอย่าง คนใน สังคมจะปฏิบัติตามผู้นำ การที่คนไทยหัวอ่อนจึงต้องการผู้นำที่มีคุณธรรม เพราะถ้าผู้นำ มีคุณธรรม มีจริยธรรม ประชาชนจะปฏิบัติตาม อาทิ ในวันวิสาขบูชาเป็นวันที่สำคัญ มากในพุทธศาสนา ถ้านายกรัฐมนตรีมีนโยบายให้สถานบันเทิง โรงภาพยนตร์ และ ศูนย์การค้าต่าง ๆ หยุดให้บริการ เพื่อให้ประชาชนไปวัดหรืออยู่บ้านปฏิบัติธรรม โดย นายกรัฐมนตรีแต่งชุดขาวเป็นผู้นำปฏิบัติธรรม นักการเมืองและข้าราชการทุกคนจะต้อง ปฏิบัติตามผู้นำทันที เมื่อนั้นสังคมจะมีคนปฏิบัติธรรมมากขึ้น สังคมจะดีขึ้นมาก ดังเช่น หลักธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักธรรม อันสูงส่ง พระองค์ทรงสอนว่าให้พอเพียง คำว่า “พอเพียง” มาจากหลักสมณะ คือ มีเท่าไร ใช้เท่านั้น รู้จักตัวเอง นี่คือหลักของธรรมะ การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี พระราชดำรัสว่า “ให้สนับสนุนคนดี มีอำนาจ” นี่คือหลักมงคลสูตร ให้คบคนดี อย่าคบ คนพาล ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสมาแล้ว 60 ปี ประชาชนได้ยิน แต่ สัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีผู้นำคนใดปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้เมืองไทยจึงขาด ความจริงแล้ว สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่การเมืองใหม่แม้แต่นิดเดียว แต่เป็นการเมืองที่ใช้หลักจริยธรรมปกครอง การใช้ธรรมนำหน้า คือความถูกต้อง คือการไม่ทำชั่ว และเอาส่วนรวมเป็นตัวตั้ง คือหลักธรรมที่ชาวต่างชาติเรียกว่า Good Governance นั่นเอง ถ้าคนไทยยึดถือศีล 5 ได้ สังคมจะดี เพราะครอบคลุมทุกอย่างสำหรับคนที่อยู่ในโลกีย์ ที่จะอธิบายความได้ ทุกอย่าง เพราะฉะนั้นคำว่า “การเมืองใหม่” นัยที่แท้จริง คือ การเมืองที่ใช้ธรรมนำหน้า ประชาธิปไตยที่เรียนรู้จากต่างประเทศ คือ หนึ่งคนควรจะมีหนึ่งเสียง เป็นสิ่ง ที่ถูกต้อง เป็นตรรกะ แต่พระพุทธทาสได้เทศน์ที่วัดสวนโมกข์ว่า ควรให้ความยุติธรรม แต่อย่าให้ความเท่าเทียมกัน ความยุติธรรมกับความเท่าเทียมไม่เหมือนกัน เช่น คนที่เคย มาช่วยงานวัดและมาปฏิบัติธรรมเป็นประจำ วัดจะต้องดูแลคนเหล่านี้ก่อน ส่วนคนอื่น ๆ ที่เหลือทางวัดจะดูแลได้เท่าที่ทำได้เท่านั้น อุปมาอุปไมยเหมือนการเมือง คือ การให้ ความยุติธรรมกับคนที่ทำมาหากิน คนที่ยั่งยืนไม่ทอดย ยินดีที่จะสู้งานหนัก รัฐจะต้อง

ดูแลให้คนเหล่านั้นทำมาหากินได้สะดวก ถ้าคนเหล่านั้นไม่มีทุนรัฐต้องหาเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำให้ รัฐต้องช่วยเหลืออย่างเต็มที่ นี่คือความยุติธรรม แต่สำหรับคนที่

ไม่ทำมาหากิน จะขอเงินกู้ ขอความช่วยเหลืออย่างเดียว รัฐไม่ต้องให้ความเป็นธรรม เพราะรัฐต้องนำทรัพยากรไปให้ความเป็นธรรมกับคนที่ควรจะให้ความเป็นธรรมก่อน

เมื่อคนที่ทำมาหากินเห็นว่าได้รับการดูแลจะเป็นการบังคับโดยกลายให้ทุกคนขยันขึ้น เพราะขยันแล้วได้ประโยชน์ แต่ในสังคมไทยปัจจุบันไม่ได้เป็นเช่นนี้ คนขยันไม่ได้ประโยชน์ ทำงานไม่ได้ตำแหน่ง ไม่สอพลอจะถูกกลืน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ สิ่งที่ต้องพยายามนำกลับคืนมาสู่สังคมไทย การเมืองใหม่ คือ การกลับไปสู่หลักธรรมที่แท้จริง ซึ่งไม่ใช่สิ่งใหม่ เพียงแต่ที่ผ่านมาจากรัฐบาลหรือขาดผู้นำที่จะนำธรรมนี้มาแสดง

ในระบบการเมืองปัจจุบันจะเกิดการเมืองใหม่ได้ยาก เพราะการเมืองปัจจุบันพัฒนาจากระบบประชาธิปไตยที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยมาเป็นชนาธิปไตย คือ การเมืองที่ใช้เงิน เมื่อเป็นชนาธิปไตยจะจบลงในสภาด้วยการเป็นโจรธิปไตย คือ ทุกคนเป็นโจร เช่น เมื่อประเทศเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่เพียง 3 วันแรกเท่านั้น รัฐบาลขอใช้งบประมาณทันที 9 แสนล้านบาท แทนที่รัฐบาลจะทุ่มเทเพื่อหาทางช่วยไม่ให้น้ำท่วมแต่กลับสนใจแต่งบประมาณ และมีปัญหาขัดแย้งกันด้วยเรื่องงบประมาณต่าง ๆ นี่คือการเมืองปัจจุบัน ซึ่งเป็นหลุมดำของกิเลสที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สำหรับการเมืองไทยถ้ามองว่า การเมืองคือการที่จะเอาผลประโยชน์ของชาติมาแบ่งสรรกันให้ทุกคนมีสิทธิมีส่วนได้เหมือนกัน ดังที่พระพุทธทาสได้กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย คือ การที่ทำให้ประชาชนได้รับการดูแล

กินคืออยู่ดี ประชาธิปไตยจะเป็นรูปแบบใดไม่สำคัญ ขอให้ทุกคนได้กินคืออยู่ดี ถ้าวาดิแล้วเหตุที่ประชาธิปไตยของเมืองไทยไม่เจริญ เพราะว่ สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดปัญญา ทุกอย่างลอกเลียนแบบต่างชาติทั้งหมด ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว หรือนายพลที่เคยรับราชการมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต คนเหล่านี้มีความรู้ความสามารถ เคยช่วยเหลือชาติบ้านเมืองมาก่อน นักหนังสือพิมพ์ที่ดี สภภาพแรงงานที่ดี ครูที่ดี แม่กระทั่งผู้ที่มีศักดิ์นาทั้งหลายจากตระกูล ซึ่งเคยทำประโยชน์ให้ประเทศชาติ คนเหล่านี้ถูกสังคมนการเมืองทอดทิ้ง เพราะการเอาระบบการเลือกตั้ง One Man One Vote มาเป็นที่ตั้ง จึงไม่ได้นำคนเหล่านี้ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การเมืองจึงมีแต่ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น อดีตข้าราชการที่ใช้เงินชื่อเสียงเข้ามาสู่การเมือง ซึ่งประชาธิปไตยโดยนัยที่

แท้จริง คือ การให้ทุกคนมีส่วนร่วมจึงไม่จำเป็นว่าต้องเลือกตั้งทุกคน แต่อาจจะเป็นส่วนหนึ่งแต่งตั้ง ส่วนหนึ่งคัดสรร และอีกส่วนหนึ่งจากการเลือกตั้ง เหตุที่การเมืองไทยมีปัญหาเช่นนี้เพราะ ทุกคนอยากเป็น ส.ส. อยากตั้งพรรคการเมือง จึงต้องลงทุนระดับ พันล้านหรือหมื่นล้าน เพื่อให้มีเสียงข้างมากเข้ามาบริหารบ้านเมือง เพราะงบประมาณอยู่ในส่วนกลาง ทุกคนจึงต้องการเข้ามาเป็น ส.ส. เป็นรัฐบาล เพื่อให้ได้งบประมาณจำนวนมหาศาล ดังนั้น จึงควรแก้ไข โดยให้มีการกระจายงบประมาณออกไปต่างจังหวัด ให้มากที่สุด เหตุที่มีบริษัทก่อสร้างใหญ่ ๆ ไม่เกิน 5-6 บริษัทที่ผูกขาดงานของหลวงเป็นเพราะว่างบประมาณอยู่ส่วนกลางทั้งหมด อาทิ การสร้างถนนจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดหนองคาย ใช้งบประมาณ 7 หมื่นล้าน ถ้าแบ่งงบประมาณเป็นส่วนย่อย ๆ กระจายให้แต่ละจังหวัดที่ถนนผ่าน โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นผู้บริหารและจัดการ สิ่งที่จะเกิดขึ้น คือ มีบริษัทก่อสร้างเกิดขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่จะได้งาน ร้านค้าขายวัสดุก่อสร้างในจังหวัดต่าง ๆ ค่าขายได้ วิศวกรที่อยู่ต่างจังหวัดมีงานทำ ไม่ต้องเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ หรือปัญหาด้านการศึกษา อาทิ จังหวัดมหาสารคาม มีโรงเรียนที่เป็นของรัฐบาลประมาณ 800 กว่าโรงเรียน ครูส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ รัฐบาลสามารถโอนโรงเรียนทั้งหมดให้จังหวัดมหาสารคามเป็นผู้บริหาร ให้ครูสังกัดอยู่ด้วย งบประมาณแต่ละปีที่จังหวัดมหาสารคามเคยได้รับ โอนให้ อบจ. เป็นผู้บริหาร โดยที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดคุณภาพทางการศึกษา อย่าคิดแต่เพียงว่าให้อำนาจแก่ส่วนของจังหวัดมากแล้วจะมีระบบประธานาธิบดี ในความเป็นจริงประเทศไทยควรมี Politburo 8 คน (คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง แบบเดียวกับในประเทศจีนและสหภาพโซเวียต) ซึ่งที่มาของ Politburo เป็นสิ่งสำคัญ ควรให้ Politburo ทั้ง 8 คนนี้เป็นคนกำหนดทิศทางของประเทศ แต่ปัญหาที่สำคัญคือ คณะกรรมการทั้ง 8 คนนี้จะสรรหามาได้อย่างไร

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น รัฐบาลต้องกระจายให้งบประมาณด้านการศึกษา การสาธารณสุข การก่อสร้างลงสู่ท้องถิ่น เมื่อนั้นนักการเมืองจะไม่อยากสมัครเป็น ส.ส. ส่วนกลางแต่จะลงการเมืองท้องถิ่น สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือ ประชาชนจะเริ่มรับรู้ มีส่วนร่วมเริ่มต่อสู้กัน และต่อไปภายหน้าจะไม่มีเจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพลที่ยิ่งใหญ่มาก แต่จะมีเจ้าพ่อเป็นใหญ่อยู่ภายในจังหวัดประมาณ 2-3 คน แต่จะใหญ่อยู่แค่ในจังหวัดของตน ไม่ใหญ่

ในจังหวัดอื่น หรือยิ่งใหญ่ในภูมิภาคเช่นในปัจจุบันนี้ และคนเหล่านี้จะถูกควบคุมโดยคนในจังหวัด แม้กระทั่งปัญหาตำรวจในต่างจังหวัด ควรให้คนในพื้นที่เป็นตำรวจท้องถิ่นมากกว่าจะส่งตำรวจจากส่วนกลางไปอยู่ในท้องถิ่น

จึงกล่าวสรุปได้ว่า การเมืองใหม่ คือ การปรับโครงสร้างสังคมใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ต้องปรับและปฏิรูประบบราชการ ประเทศไทยเคยปฏิรูปใหญ่เพียงครั้งเดียว คือ ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นการปฏิรูปเพื่อรวมศูนย์อำนาจ เพราะมีความจำเป็นต้องต่อสู้กับต่างชาติ จึงต้องพัฒนาการเมืองทุกอย่าง แต่การเมืองไทยในปัจจุบันนี้ใช้การรวมศูนย์อำนาจไม่ได้ เพราะโลกเปลี่ยนเป็นยุคสื่อสารเทคโนโลยี ต้องกระจายอำนาจให้ลงพื้นที่ โดยส่วนกลางทำหน้าที่ตรวจสอบเท่านั้น การเมืองไทยที่ใช้อยู่ขณะนี้ไม่เหมาะสม ทำให้นักการเมืองฉวยโอกาสก้าวเข้ามาสู่อำนาจ เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมากแต่โครงสร้างของสังคมไม่เคยเปลี่ยน ถ้าโครงสร้างของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม การเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะครอบงำสังคมไม่ได้ และการเลือกตั้งไม่มีความจำเป็นจะต้องให้พรรคการเมืองเป็นผู้ส่งสมาชิกลงเลือกตั้ง แต่ควรให้ผู้สมัครอิสระสามารถลงเลือกตั้งได้

การเมืองไทยต้องมีการทบทวนว่าจะทำอย่างไรจึงจะดึงความเอื้ออาทรกลับมาสู่สังคมไทยได้อีก ให้มีนัยและให้มีการปฏิบัติตามด้วย ถ้าคนรู้จักความเอื้ออาทรการเมืองจะมีความเอื้ออาทรตาม สมัยก่อนการเมืองไทยไม่รุนแรงเท่านี้ มีเหตุผล มีหิริ โอบอ้อมปะ นักการเมืองที่เลวที่สุดในอดีตยังมีคุณงามความดีกว่านักการเมืองที่คิดกันว่าดี ๆ หลายคนในปัจจุบัน

การเมืองกระแสโลก คือ กระแสรูปแบบ การเมืองไทยไม่มีความจำเป็นต้องตามกระแสรูปแบบ การเมืองใหม่ไม่ต้องเป็นสากล ถ้าสังคมจะตามกระแสโลกควรจะทำตามในเรื่องของวิทยาศาสตร์ ประเทศไทยควรจะเป็นผู้นำในเรื่องเทคโนโลยี แต่ในด้านชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมต่าง ๆ ไม่ต้องตามกระแส แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นำ ผู้นำมีความสำคัญที่สุด ดังนั้น หนทางเดียวคือต้อง “ปฏิวัติ” แล้วสร้างผู้นำแบบนี้ขึ้นมา แต่ในขณะเดียวกันหากปฏิวัติและยึดอำนาจแล้วไม่สามารถที่จะปฏิวัติประเทศได้อย่างได้ทำ เพราะผู้นำจะต้องเปลี่ยน โครงสร้างของประเทศทั้งหมด ให้ประเทศไทยไม่ต้องมีการเลือกตั้งอย่างน้อย 5 ปี ถ้าคิดจะทำการรัฐประหาร จะต้องปฏิวัติสังคม แก๊วและ

พัฒนาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมตามแนวที่กล่าวไว้ สังคมไทยจึงจะอยู่รอด
เป็นประชาธิปไตยในแบบที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่สุด

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลที่ผ่านมามากสมัย อาทิ รัฐบาลทักษิณ รัฐบาลอภิสิทธิ์
ทุกรัฐบาลเมื่อเข้ามาบริหารจะไม่มีเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เช่น
ปัจจุบันนี้ส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับเงินกู้สูงประมาณร้อยละ 8 แต่ไม่มี
รัฐบาลใดกำกับให้ธนาคารลดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวให้เหลือร้อยละ 3 ซึ่งจะทำ
ให้สังคมไทยประหยัดได้ร้อยละ 5 ของยอดเงินที่หมุนเวียนในระบบ สาเหตุที่ทำไม่ได้
เพราะว่า รัฐบาลทุกสมัยมีสายสัมพันธ์กับกลุ่มธุรกิจ ฉะนั้น นักการเมืองที่เข้ามาบริหาร
จะต้องไม่มีสายสัมพันธ์ ให้ยึดเอาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นตัวตั้งในการกระจายอำนาจ
และงบประมาณสู่ท้องถิ่น

ในการแก้ปัญหาสังคมไทย ถ้าแก้ไขปัญหา 2 เรื่องนี้ได้จะแก้ปัญหาประเทศไทย
ได้ทุกเรื่อง นั่นคือ (1) แก้ไขให้ธรมลัจจอดตรงปาย และ (2) แก้ไขให้สลากกินแบ่ง
รัฐบาลขายตามราคาตลาด จะเห็นได้ว่า สิ่งที่เป็นปัญหาของประเทศไทย คือ วินัย
ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการใช้หลักกฎหมายและหลักนิติรัฐ ถ้าแก้ปัญหา 2 เรื่องนี้ได้
เท่ากับแก้ปัญหาประเทศไทยได้ เพราะนั่นคือการแก้ไขที่โครงสร้าง เหตุที่สลากขายตาม
ราคาไม่ได้ เพราะ รัฐมนตรีรับเงิน ผู้อำนวยการรับเงิน กรรมการสลากกินแบ่งรับเงิน
ทั้งหมดนี้รับเงินจากผู้ที่ผูกขาดการขายสลาก การจะแก้ปัญหานี้ คือ การทำลายระบบ
การผูกขาด ทำลายการคอร์ปชั่น โดยยึดส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะว่า คนส่วนรวมเป็น
คนจนที่หวังรวยจึงต้องการซื้อสลาก แต่การขายสลากเกินราคา โดยที่กองสลากไม่ได้เงิน
ส่วนที่เพิ่ม นี้คือปัญหาเส้นผมบังภูเขา การเมืองปัจจุบันอุปมาอุปไมยเหมือนกับกำลังเดิน
ลงเหว เป็นการเปิดทางให้กลุ่มทุน ให้คนซึ่งฉกฉวยประโยชน์จากโครงสร้างเก่า ๆ เพื่อ
ทำให้ตัวเองและกลุ่มของตัวเองได้ประโยชน์ เป็นประชาธิปไตย 4 วินาที คือ เมื่อเลือกตั้ง
เสร็จ เดินออกจากคูหาจะหมดสิทธิแล้ว

อริสโตเติลกล่าวถึงเรื่องคุณธรรมไว้สอดคล้องกับธรรมะของพระพุทธเจ้า คือ
ถ้าเอาธรรมนำหน้าจะสามารถแก้ไขได้ทุกเรื่อง เช่น สำนักสันตติ โศกยัดหลักพระไตรปิฎก
การอยู่อย่างสมณะ ทำอาหารสมุนไพร การปลูกผักบนแพเวลาน้ำท่วม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้
เพื่อให้คนอยู่ได้ด้วยสิ่งที่มีอยู่ พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามพระไตรปิฎก

อย่างเคร่งครัด และการที่สำนักสันติอโศกต้องเข้ามาต่อสู้ทางการเมือง เป็นเพราะจิตใต้สำนึกทางธรรมที่ต้องทำ

แนวคิดการเมืองใหม่ของนายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์

แนวคิดการเมืองใหม่ของนายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2555) การเมืองใหม่ คือ การเมืองที่เอาธรรมนำหน้า เรียกว่า เป็นธรรมาธิปไตย คำว่าธรรมาธิปไตยต้องเน้นว่า ประโยชน์สุขเกิดอยู่กับประชาชนจริง ๆ ไม่ใช่เกิดเฉพาะบางกลุ่ม บางพวก ถ้าโครงสร้างอำนาจทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ จำกัดอยู่เฉพาะคนบางกลุ่ม กลุ่มคนเหล่านั้นจะคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่สามารถก่อให้เกิดการเมืองที่เป็นธรรมาธิปไตยได้ ถ้าการเมืองไม่เป็นธรรมาธิปไตยจะเกิดการละเมิดหรือก่อให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากร การรวบอำนาจ การแก่งแย่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพื่อกลุ่มคนเท่านั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้มีการประชุมกันระหว่างแกนนำเมื่อปี พ.ศ. 2551 ระหว่างการประชุม 192 วัน ในทำเนียบรัฐบาล มีการประชุมกันหลายครั้งเพื่อหาข้อสรุปว่า การเมืองใหม่คืออะไร ในที่สุดจึงได้ธง 4 ผืนที่คิดว่าน่าจะเป็นคำตอบของการเมืองใหม่ และเป็นเป้าหมายของการเมืองใหม่ ดังนี้

ธงผืนที่ 1 คือ การทำให้ประเทศยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ทรงทศพิธราชธรรม และทรงอยู่ในศีลในธรรม สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ดังนั้น สถาบันพระมหากษัตริย์จึงมีความจำเป็นต้องดำรงอยู่คู่กับสถาบันการเมืองและภาคประชาชน ซึ่งกลุ่มพันธมิตรฯ จะปกป้องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ถึงที่สุด

ธงผืนที่ 2 คือ การทำให้คนดีมาปกครองบ้านเมืองและป้องกันคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ความหมายนี้มีหลายนัย ตั้งแต่วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) วิธีการได้มาซึ่งกระบวนการตรวจสอบ และบทลงโทษที่รุนแรงต่อการกระทำที่เป็นความผิดของนักการเมือง กระบวนการตรวจสอบที่มีความเข้าถึงง่ายโดยประชาชน และสามารถตรวจสอบได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กล่าวได้ว่าเป็นการทำให้คนดีมาปกครองบ้านเมือง และป้องกันคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ วิธีการนี้ยังมีความหมายว่า การได้มาของ ส.ส. ไม่ควรเป็นรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เพราะ

(1) มีการซื้อเสียงจำนวนมาก (2) ฝ่ายทุนเข้าครอบงำอำนาจของพรรคการเมือง ทำให้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ไม่มีการถ่วงดุลอำนาจกัน ถ้าฝ่ายทุนเป็นฝ่ายครอบงำพรรคการเมือง ฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นข้างเดียวกับรัฐบาลโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล เพราะต้องอาศัยทุนนำหน้า การซื้อเสียงนำหน้า ดังนั้น ฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติเสียงข้างมาก จึงเป็นเสียงข้างเดียวกันตลอดสมัย ไม่สามารถตรวจสอบได้จริงในทางปฏิบัติ ส่วนฝ่ายค้านจะต้องยกมือค้านเสมอไม่ว่าฝ่ายบริหารจะพูดดีมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล และฝ่ายค้านจะเป็นฝ่ายเพื่ออยู่ตลอดสมัย ดังนั้น การตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารจึงไม่มีจริง ในทำนองเดียวกัน ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่มีอำนาจตรวจสอบอย่างแท้จริงเท่ากับว่า ฝ่ายบริหารย่อมครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติและสามารถออกกฎหมายครอบงำอำนาจตุลาการได้ จึงเป็นการรวบอำนาจในท้ายที่สุด ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องปรับโครงสร้างและที่มาของนักการเมืองว่า ทำอย่างไรจึงจะได้คนดีมาปกครองบ้านเมือง พระพุทธทาสเคยกล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตยแปลว่า ต้องมาจากการเลือกตั้ง ถ้าประชาธิปไตยเป็นของประชาชน แล้วถ้าประชาชนเป็นคนบ้า ประเทศจะฉิบหายด้วยพระพุทธทาสใช้คำนี้ เปรียบเหมือนในการบริหารบ้านเมือง ถ้าไม่มั่นใจในระบบที่สังคมส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณธรรมหรือศีลธรรม จำเป็นจะต้องคำนึงถึงกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจอย่างแท้จริง และทำให้เกิดความหลากหลายมากที่สุด ความหลากหลายที่ไม่ยึดติดอยู่กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะก่อให้เกิดการถ่วงดุลและการตรวจสอบมากขึ้น เช่น การเลือกตั้ง ส.ส. จะต้องมาจากระบบเขตเพียงอย่างเดียว ทั้งที่ในปัจจุบันมีระบบเลือกตั้งท้องถิ่น คูแลท้องถิ่นผ่านองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นายกเทศมนตรี นายกเทศบาล มีการเลือกตั้งกันทั่วประเทศไทยแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่ ส.ส. จะต้องมาจากการเลือกตั้งเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น เหตุใดจึงไม่คำนึงถึง ส.ส. ตามสาขาวิชาชีพ เพื่อที่จะสามารถปกป้องสาขาอาชีพตน และจะคานอำนาจฝ่ายทุนใหญ่ได้โดยปริยาย ปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาจำนวนครึ่งหนึ่งมาจากการเลือกตั้ง อีกครึ่งหนึ่งมาจากการคัดสรร ปรากฏว่า วุฒิสมาชิกส่วนที่มาจากคัดสรรกลับกลายเป็นผู้ที่มีบทบาทมากในการตรวจสอบฝ่ายอำนาจรัฐโดยไม่สนใจว่าจะเป็นพรรคการเมืองฝ่ายใด แสดงให้เห็นว่าในบางครั้งการเลือกตั้งอาจไม่ใช่คำตอบที่ดีที่สุด ถ้าจัดให้มีการเลือกตามสาขาอาชีพโดยไม่ได้รวมตัวกัน

แบบเขต เช่น อาชีพข้าราชการจะรวมตัวกันแบบเขตทั้งจังหวัดไม่ได้ แต่มีจำนวนมากพอที่จะมี ส.ส. ได้ หรือเกษตรกรทั่วประเทศจำนวนสิบล้านกว่าล้านคน แต่ไม่เคยมีตัวแทนเกษตรกรในสภาผู้แทนราษฎร จึงได้แต่ถูกละเมิดเสมอมา ทั้งจากพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ ถูกกดราคาข้าว ราคาสินค้าเกษตร การแปรรูปที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงการที่รัฐบาลมีนโยบายเอาสินค้าเกษตรแลกกับเขตการค้าเสรี เพื่อให้กลุ่มทุนใหญ่ที่ครอบงำพรรคการเมืองได้ประโยชน์ จะเห็นได้ว่า ถ้ามีมิติในเรื่องสาขาอาชีพ จะมีผู้ที่สามารถช่วยปกป้องวิชาชีพได้ แม้ว่าจะเป็นเพียงหนึ่งเสียง แต่จะมีตัวแทนที่จะประชุมในสภากับอีกหลากหลายอาชีพที่จะลงมติได้ว่า สมควรจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐ หรือเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มวิชาชีพนั้นจึงเกิดการถ่วงดุลโดยปริยาย รวมถึงการที่ ส.ส. ไม่จำเป็นจะต้องสังกัดพรรคการเมือง เพราะการที่ ส.ส. ถูกบังคับให้สังกัดพรรคการเมือง เปรียบเหมือนกระบวนการที่ทำให้พรรคการเมืองครอบงำ ส.ส. ด้วยเงินเดือน ด้วยทุนสำหรับซื้อเสียงครอบงำเป็นโควตา มีการใช้ระบบโควตาในการจัดสรรคณะรัฐมนตรี โดยที่การจัดสรรไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ซึ่งให้เห็นว่า อำนาจทั้งหมดตกอยู่ภายใต้ระบบทุนที่ได้ลงทุนสัมปทานไว้ จัดระบบโควตาตามสัดส่วนของ ส.ส. เปรียบเหมือนกับการเป็นหุ้นส่วนกันในการลงทุนสัมปทานประเทศไทยเท่านั้นเอง ภายใต้บริบทนี้จึงต้องมีธงพื้นที่ 2 โดยภาพรวม คือ ทำทุกอย่างเพื่อให้คนดีมาปกครองบ้านเมือง ป้องกันไม่ให้คนไม่ดีมีอำนาจ แม้กระทั่งการทุจริตของนักการเมือง จะต้องทำให้คดีทุจริตไม่มีอายุความ อัยการซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมชั้นกลางจะต้องไม่อยู่ในฐานะที่มีประโยชน์กับอำนาจรัฐ เช่น เป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจไม่ได้ แต่ปัจจุบันนี้อัยการเป็นกรรมการทุกคนเป็นการพึ่งพาอำนาจรัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จึงเป็นไปไม่ได้ที่อัยการจะอยู่ในฐานะที่เป็นกลางได้ และไม่จำเป็นเช่นกันที่ประชาชนต้องอาศัยอัยการในการฟ้องศาลประชาชนควรที่จะฟ้องศาลโดยตรงได้ ดังนั้น กระบวนการทำให้คนดีมาปกครองบ้านเมืองและป้องกันไม่ให้คนไม่ดีมีอำนาจ จึงต้องใช้กลไกในเชิงบริหารจัดการเข้าช่วย

ธงพื้นที่ 3 การจะทำให้เกิดกระบวนการที่คนดีปกครองบ้านเมือง ป้องกันไม่ให้คนไม่ดีมีอำนาจได้ กลไกอาจจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ส่วนที่สำคัญอีกส่วน คือ จะต้องให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริงในหลายมิติ หลายเรื่องเมื่อประชาชนเลือกผู้แทนราษฎรให้เป็นผู้แทนของตน ไม่ได้หมายความว่าผู้แทนราษฎร

จะทำได้ทุกเรื่อง แต่ต้องทำเรื่องที่ประชาชนเห็นด้วยเท่านั้น จะเห็นได้จากการเสนอว่า จะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งหลังสุด ในมาตรา 291 แต่จากการสำรวจความคิดเห็น ประชาชนจำนวนร้อยละ 58 ไม่เห็นด้วย แต่รัฐบาลยังจะดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แสดงให้เห็นว่า มติการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีจริง แต่เป็นประชาธิปไตยที่ใช้การหย่อนบัตร 4 วินาทีในการเลือกตั้ง เพื่อทำให้เกิดเผด็จการทางรัฐสภาอีก 4 ปี ไม่มีกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ในสมัยก่อน ยุคกรีกโรมัน มีการใช้ระบบตัวแทนเพราะเป็นรัฐขนาดเล็ก จึงต้องการคนที่เป็นเหมือนตัวแทน แต่ปัจจุบัน ไม่มีความจำเป็นแล้ว เนื่องจากประชาชนมีโทรศัพท์มือถือ มีอินเทอร์เน็ต มีการสื่อสาร เทคโนโลยีพัฒนาก้าวไกลมากจึง ไม่มีความจำเป็นจะต้องอาศัยการตัดสินใจแทนประชาชนในทุกเรื่อง ทั้งที่ประชาชนไม่เห็นด้วย ฉะนั้น ต้องทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในทุกมิติของการตัดสินใจ ส่วนจะทำอย่างไรเป็นอีกกระบวนการหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้กลุ่มทุนครอบงำได้และให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย เช่น มีการพยายามทำด้วยกลไกทางกฎหมาย คือ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ในกรณีที่ประชาชนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ การถูกเวนคืน กฎหมายบัญญัติว่าให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แต่คำว่ามีส่วนร่วมในปัจจุบันเป็นเพียงแค่อำนาจของการจัดจากเท่านั้น เช่น การทำประชาพิจารณ์ไม่ใช่การทำประชาพิจารณ์ที่แท้จริง ไม่ใช่ข้อเท็จจริง ดังนั้น จึงต้องคิดใหม่ในเรื่องของบริบท การมีส่วนร่วมของประชาชน ถ้าทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้มาก กลไกที่วางอยู่ในชั้นที่ 2 คือ การทำให้คนตีปกรองบ้านเมือง ป้องกันไม่ให้คนไม่ดีมีอำนาจจะถูกล้วงคูลโดยปริยาย ถ่วงคูลโดยวิชาชีพ ถ่วงคูลโดยประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ที่สำคัญคือ ถ้าต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมภายใต้สภาพที่เป็นอย่างไร

ชั้นที่ 4 คือ การทำให้ประชาชนเป็นพลเมือง พัฒนาชาวบ้านทั่วไปให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง การเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เข้มแข็งด้วยข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนรอบด้าน เข้มแข็งด้วยศีลธรรมคุณธรรม เข้มแข็งด้วยจิตสำนึกแห่งการรักษาประโยชน์ส่วนรวม มีการศึกษา รวมถึงการมีจิตสาธารณะ เพราะฉะนั้น สุขอนามัย การศึกษา องค์ความรู้ วิชาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจ

สิ่งเหล่านี้คือ องค์ประกอบโดยรวมในการทำให้พลเมืองเข้มแข็ง ถ้าพลเมืองเข้มแข็งแล้ว สังคมจะไม่ต้องกังวลกับการตัดสินใจของคนไม่กี่คนในองค์กรตรวจสอบอิสระ หรือ ตุลาการเพียงไม่กี่คน สังคมไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาคนจำนวนไม่กี่คนดังเช่นในปัจจุบัน การจะมีสังคมที่พึ่งพาตนเองได้ด้วยสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้เกิดพลเมืองเข้มแข็ง เช่นนี้ เป็นสิ่งที่ได้กล่าวถึงในธง 4 ผืน ที่จะทำให้ประเทศไทยเดินหน้าต่อไปได้ ภายใต้บริบทนี้ทำให้ยึดโยงได้ว่า ในสมัยก่อนพุทธกาล คำว่าสภา มีความหมายว่า ที่รวมกันของ สัตบุรุษ คือคนที่มีความรู้ เป็นคนดี มีคุณธรรม แต่ในปัจจุบันสภาเป็นที่รวมของผู้ทรงอิทธิพล ทูจริตคอร์ปชั่น ตัวแทนนายบ่อน หรือเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ฯลฯ ดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ แสดงว่า กระบวนการเลือกผู้แทนฯ เข้ามาในสภาปัจจุบันเป็นปัญหา และการที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยได้เปิดเผยผลการจัดอันดับดัชนีชี้วัดความโปร่งใสนานาชาติระหว่างประเทศว่า ประเทศไทยได้คะแนน 3.4 จากคะแนนเต็ม 10 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำมาก ถือว่าสอบตก จัดเป็นอันดับที่ 80 ของโลก และผลสำรวจว่า ประเทศไทยทุจริตเพิ่มขึ้นจากเมื่อปีก่อนประมาณร้อยละ 50 หมายถึง มีการเรียกเก็บสินบนเพิ่มเป็นร้อยละ 50 จากเมื่อสองสามปีก่อนยังอยู่ที่ร้อยละ 30 และเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อสามสิบปีก่อน จะพบว่า การเรียกสินบนอยู่ที่ร้อยละ 2 ของงบลงทุนในประเทศเท่านั้น สำหรับการคอร์ปชั่นของประเทศไทยในช่วงสามปีที่ผ่านมา ถ้าคิดว่ามีการทุจริตแค่ร้อยละ 30 ของงบลงทุนจะเป็นจำนวนเงินประมาณ 110,000 ล้านบาทต่อปี แต่ถ้าคำนวณตามที่เกิดจริงคือทุจริตถึงร้อยละ 50 จะเป็นจำนวนเงินที่สูงถึง 170,000 ล้านบาทต่อปี และถ้าคิดรวมทั้งหมดสิบปีจะเป็นจำนวนเงินที่สูงมากถึง 1-1.7 ล้านล้านบาท นี่เป็นการคำนวณจากงบลงทุนเท่านั้นยังไม่ได้คิดรวมงบประมาณประจำ ยังไม่คิดรวมการฟ้องถ่ายธุรกิจผ่านรัฐวิสาหกิจ การทุจริตผ่านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การให้เอกชนประมูลได้สัมปทานและการให้รัฐวิสาหกิจเพิกเฉยต่อการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นความผิดจากที่ได้กล่าวถึงจำนวนเงินที่จะได้จากการทุจริตที่สูงถึงเพียงนี้ นักการเมืองจึงต้องลงทุน ต้องซื้อตัว ส.ส. ด้วยจำนวนเงินที่สูงถึง 30-50 ล้านบาทต่อคน ถ้ามีนักลงทุนที่ลงทุนสูงถึง 50 ล้านบาทต่อเขต ทั่วประเทศไทยมีทั้งหมด 375 เขต รวมเป็นเงินลงทุนทั้งหมด 16,800 ล้านบาท ภายในหนึ่งปีสามารถทุจริตตามที่กล่าวมาทำกำไร ได้มหาศาล และถ้าอยู่ได้ถึง 10 ปี กำไรที่ได้จะมโหฬาร ฉะนั้น การลงทุนครั้งเดียวจะได้ผลตอบแทน

ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 800 จะเห็นได้ว่าไม่มีธุรกิจใดที่ได้กำไรสูงเช่นนี้ นอกจากการทุจริต และการโกงกิน โดยการลงทุนสัมปทานทางการเมือง นี่คือนโยบายที่ทำให้คนไทย ส่วนใหญ่ยากจน ความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีมากขึ้น และนักการเมือง ร่ำรวยขึ้นอย่างผิดปกติ รวยอย่างไม่รู้ที่มาและที่ไป นักการเมืองหลายคนที่เคยยากจน จะร่ำรวยได้ทันทีเมื่อเข้าสู่การเมือง เพราะเหตุผลเหล่านี้ หากว่ายังไม่มีการแก้ไข ปัญหาที่เป็นวิกฤตินี้ การดูคดกลืนทรัพย์สินของประเทศจะติดอยู่กับคนไม่กี่คน และ จะเป็นเช่นนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ ท้ายที่สุดประชาชนจะไม่เหลืออะไร จะมีแต่หนี้ที่ปรนเปรอ ผ่านประชานิยม หรือรอคอยรับสิ่งที่นักการเมืองโยนให้เพื่อให้ประชาชนติดกับดัก แล้วเลือกพรรคของตน เพื่อที่จะได้ทำสัมปทานประเทศไทยต่อไป นี่คือนโยบายที่ นำเป็นหวังที่สุด ผู้บริหารระดับสูงสุด คือ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์สูงสุด จากผลสำรวจ การทุจริตจะพบว่า ตัวเลขที่ประกาศเพิ่มขึ้นทุกปีชี้ให้เห็นว่า นักการเมืองทุกยุคมี การทุจริตด้วยกันทั้งสิ้น แสดงว่าเป็นปัญหาเชิง โครงสร้าง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้อง เปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ที่เรียกว่า การเมืองใหม่ มีความจำเป็นจะต้องรื้อระบบ ครั้งใหญ่ ซึ่งคนที่จะรื้อระบบย่อมไม่ใช่คนที่มีอำนาจอยู่ในปัจจุบัน เพราะคนที่มีอำนาจ อยู่จะได้ประโยชน์ จึงอยากจะจำกัดวงของอาชีพที่มีการลงทุนแล้วได้กำไรถึงร้อยละ 800 ในเวลาสิบปี จึงพยายามจะอยู่ในอาชีพตัวเอง อยู่ในกลุ่มผลประโยชน์ของตัวเอง ฉะนั้น นักการเมืองในทุกยุคจึงมีความคิดที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อลดการถูกตรวจสอบ และ ทำทุกอย่างเพื่อที่จะถูกตรวจสอบน้อยลง สิ่งเหล่านี้คือกระบวนการที่ชี้ชัดว่า การเมือง ปัจจุบันกำลังติดอยู่ภายใต้ทุนนิยมเต็มตัว โดยมีนายทุนคือเจ้าของพรรคการเมือง

การปกครองของไทยที่ผ่านมาเป็นการผลักดันปกครอง ระหว่างเผด็จการ ทางรัฐสภาโดยฝ่ายทุนสามัญ กับฝ่ายเผด็จการทางทหาร ในความเป็นจริงประเทศไทย ไม่เคยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีอำนาจอธิปไตยในการถ่วงดุลอำนาจ ดังนั้น การปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ จะพบว่า เมื่อฝ่ายใดชนะเบ็ดเสร็จ จะทำการรวบอำนาจทุกอย่าง และออกกฎหมายเพื่อประโยชน์ฝ่ายตน เป็นเช่นนี้ทั้งสองฝ่ายไม่ได้แตกต่างกัน เพียงแต่ว่า เผด็จการทางทหารในยุคนี้มีความชอบธรรมในทาง สาธารณะและทางมายาคติน้อยกว่าฝ่ายที่มาจาก การเลือกตั้ง ผลจากการช่วงชิงและ

การเผชิญหน้ากันของทั้งสองฝ่ายที่ผ่านมามากมายหลายยุคหลายสมัย ทำให้ประเทศไทยไม่มีประชาธิปไตยที่แท้จริง

การจะเปลี่ยนการเมืองของประเทศไทยให้เป็นการเมืองใหม่ ตามเป้าหมาย 4 ผืนที่ได้กล่าวมา จะเป็นไปได้ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงและรื้อโครงสร้างการเมืองทั้งหมด ซึ่งหนทางแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่นี้อาจเป็นไปได้ 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 คือ ระหว่างฝ่ายเผด็จการทางรัฐสภากับฝ่ายเผด็จการทางทหาร ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นฝ่ายที่ชนะเบ็ดเสร็จเด็ดขาดก่อน และฝ่ายที่ชนะมีจิตใจสูงส่ง ยอมที่จะปรับรื้อโครงสร้างครั้งใหญ่ และยอมที่จะไม่มีอำนาจอีกต่อไปในอนาคต ซึ่งแนวโน้มที่จะมีโอกาสเกิดขึ้นสำหรับฝ่ายที่เป็นเผด็จการทางรัฐสภาจะยากกว่า ฝ่ายเผด็จการทางทหาร และแม้แต่ฝ่ายเผด็จการทางทหารเองอาจเป็นไปได้ยากเช่นกัน เพราะเมื่อฝ่ายใดรวบรวมอำนาจได้แล้วเกิดประโยชน์มาก จึงอยากจะสืบทอดอำนาจต่อไป

แนวทางที่ 2 คือ ระหว่างฝ่ายเผด็จการทางรัฐสภากับฝ่ายเผด็จการทางทหาร ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และในระหว่างทางของการต่อสู้จะมีการสูญเสียบ้างโดยปริยาย โดยอาจจะเป็นไปได้ว่าฝ่ายเผด็จการทางรัฐสภาจะรื้อรัฐธรรมนูญเพื่อกระชับอำนาจทุกอย่าง ทำให้ไม่มีใครตรวจสอบได้ หรืออาจจะเป็นเป็นไปได้ว่าฝ่ายเผด็จการทางทหารจะทำการรัฐประหารแล้วจัดการอีกฝ่ายหนึ่ง คำว่าเบ็ดเสร็จเด็ดขาดหมายถึงราบคาบ คือ ฝ่ายเผด็จการทางรัฐสภานะและจัดการฝ่ายเผด็จการทางทหารราบคาบ หรือถ้าฝ่ายเผด็จการทางทหารชนะจะจัดการฝ่ายเผด็จการทางรัฐสภาราบคาบ คือ ต้องชนะกันแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเท่านั้น เพราะคนข้างใต้จะไม่ยอมถึงแม้คนข้างบนจะยอม ดังนั้น เมื่อมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แล้วตัดสินใจยึดอำนาจเป็นของตัวเองให้มากขึ้นเพื่อกระชับอำนาจเป็นหนึ่งเดียว เป็นเอกภาพทุกอย่าง ซึ่งจะทำให้ฝ่ายนั้นสามารถทำชั่วได้มากขึ้น ผลลัพธ์ คือ ในระหว่างทางของการต่อสู้ ประเทศชาติจะไม่มีความสะดวก ถึงการต่อสู้จะจบแล้วแต่จะยังไม่สงบ จะเกิดสงคราม การต่อสู้ทั้งก่อนและหลังการยึดอำนาจ และอย่าคิดว่าการเมืองไทยจะสิ้นหวัง เพราะเมื่อสถานการณ์เลวร้ายถึงขั้นที่สุด สังคมจะเกิดการเปลี่ยนแปลงและประชาชนจะลุกฮือขึ้นเป็นการปฏิวัติโดยประชาชน ซึ่งการลุกฮือเช่นนี้จะเกิดโดยวิวัฒนาการ เมื่อประชาชนรู้สึกว่ามันไม่ไหว ไม่มีที่ยืน ถูกกดขี่ ข่มเหงรังแก และรู้สึกว่าตัวเองไม่มีทางออก ฟังใคร

ไม่ได้ ไม่มีเวทีไหนให้ต่อสู้ นอกจากการออกมาต่อสู้ตามท้องถนนเท่านั้น จากนั้น การเมืองไทยจึงจะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบบนี้สังคมจะต้องเกิดการนองเลือด อาจจะเป็นการสู้กันอย่างยืดเยื้อเป็นเวลา 10 ปี หรือ 20 ปี

แนวทางที่ 3 คือ ฝ่ายเผด็จการทางทหารกับเผด็จการทางรัฐสภาต่างมีความรู้สึกที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เมื่อประเมินกำลังแล้วไม่มีฝ่ายใดจะชนะเบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้แน่นอน สิ่งที่จะเกิด คือ การจับมือกันระหว่างชนชั้นนำ เป็นการจับมือกันเพื่อจะไม่รุกรับอำนาจและผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ซึ่งอำนาจและผลประโยชน์ทั้งหมดจะกระจายตัวอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำเท่านั้น ผลที่จะเกิดตามมา คือ มวลชนที่ถูกปลุกเร้าขึ้นมาในทุกกลุ่มจะผิดหวัง เพราะได้เคยตั้งความหวังไว้สูงในระหว่างการต่อสู้ โดยมีชีวิตของแต่ละฝ่ายเป็นเดิมพัน ดังนั้น เมื่อประชาชนผิดหวังจึงเป็นการยากที่จะคาดเดาว่าจะเกิดวิวัฒนาการหรือพัฒนาการเป็นอย่างไร และเมื่อประชาชนมีความรู้สึกว่าได้ถูกสูญเสียผลประโยชน์และความมั่งคั่งไปให้กับคนที่จับมือกัน เมื่อนั้นประชาชนจะลุกฮือ อาจจะวิวัฒนาการเป็นมวลชนที่ไร้การครอบงำจากฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายที่จับมือกันอีกตลอดไป เพราะประชาชนอาจจะไม่หวังพึ่งและไม่คาดหวังกับกลุ่มไหน อาจจะควบคุมสถานการณ์ไม่ได้และเกิดเหตุที่ไม่คาดฝัน แต่แนวทางนี้จะใช้เวลานาน จะไม่มีการเผชิญหน้ากันเหมือนแนวทางที่ 2 แต่จะเป็นบาดแผลที่ค่อย ๆ ซึมลึกจนบาดเจ็บ เสียหายหนักแล้วประชาชนจึงจะลุกขึ้นต่อสู้

แนวทางที่ 4 คือ ผู้กุมอำนาจทั้งฝ่ายเผด็จการทางทหารกับเผด็จการทางรัฐสภาเห็นว่าไม่มีทางจะชนะเด็ดขาดกันทั้งคู่ ไม่ว่าจะเลือกแนวทางที่ 1 หรือแนวทางที่ 2 ฝ่ายของตนคงจะไม่ชนะเด็ดขาดหรือจะเลือกแนวทางที่ 3 เพื่อจับมือกันยังไม่รู้ว่าจะจบอย่างไร และประชาชนอาจจะมีปัญหา ประเทศชาติจะไม่สงบ ฝ่ายเผด็จการทางทหารกับเผด็จการทางรัฐสภาจึงได้ตัดสินใจเสียดลอำนาจกันทั้งสองฝ่าย และเดินหน้าปฏิรูปการเมือง แนวทางนี้จะไม่มีการสูญเสียอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของเผด็จการทางรัฐสภา และไม่มีการสูญเสียอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของฝ่ายเผด็จการทางทหาร เพียงแต่เป็นการลดทอนอำนาจของทั้งสองฝ่าย เป็นการยอมเสียดลคนละส่วน ไม่มีใครได้ทั้งหมด เป็นลักษณะที่ให้ความสำคัญกับมวลชนของตัวเอง จึงยอมถอยคนละก้าว แต่แนวทางนี้ประชาชนจะไม่ได้การเมืองใหม่

การเมืองใหม่อาจจะเกิดขึ้นได้จากแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่ได้กล่าวมา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการที่จะเป็นไป ในบางครั้งอาจจะเกิดสิ่งหนึ่งก่อนแล้วจึงเกิดอีกสิ่งหนึ่ง เช่น อาจจะเกิดแนวทางที่ 3 ก่อน แล้วจึงจะเข้าสู่แนวทางที่ 2 หรืออาจเป็นวิวัฒนาการที่เลือกจากจุดหนึ่ง ไปสู่อีกจุดหนึ่ง แต่ทั้งหมดจะอยู่ใน 4 แนวทางนี้ ขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายการเมืองจะคิดอย่างไร สำหรับกลุ่มพันธมิตรฯ ไม่ได้ติดขัดกับพรรคการเมืองไหน เพราะมองโครงสร้างระบบ การต่อสู้ที่ผ่านมาของกลุ่มพันธมิตรฯ อาจจะหยุดยั้งได้หลายเรื่อง แต่ยังไม่ได้รับโครงสร้างใหญ่ของประเทศไทย การที่พันธมิตรฯ ต่อสู้มาหลายปี เปรียบเหมือนน้ำที่เหลือน้อยลงแต่ลูกไฟยังคงอยู่ และน้ำที่เหลือน้อยนี้คงดับไฟไม่ได้ เพราะว่าถ้าเติมน้ำอีกน้ำจะหมดโดยที่ไฟไม่ดับ ฉะนั้น จึงต้องคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะดับไฟได้ อาจจะต้องให้เพื่อนบ้านทั้งหลายออกมาช่วยกันดับไฟบ้าง เพราะพันธมิตรฯ ได้ทำการดับไฟมาหลายปีแล้ว

การเมืองใหม่มีแนวคิดที่ว่า ฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติควรแยกออกจากกัน โดยเด็ดขาด ถ้าเกรงว่าอำนาจรัฐจะกระทบกลุ่มธุรกิจซึ่งเป็นตัวแทนตามสาขาอาชีพกับกลุ่มสังคม แนวทางการป้องกันสามารถใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นกลไกควบคุมโดยปริยาย เช่น ในการลงมติเรื่องการถอดถอนให้เป็นการลงมติลับ ผู้สมัครลงเลือกตั้งทั้งหลายไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง ห้ามไม่ให้กระบวนการยุติธรรมและอัยการมีผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ประชาชนสามารถยื่นฟ้องศาลได้โดยตรง สำหรับคดีทุจริต ต้องไม่มีอายุความ คดีทุจริตต้องรับโทษประหารชีวิต ถ้าทุจริตในการเลือกตั้งต้องมีโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ใช่ตัดสิทธิทางการเมืองแค่ 5 ปี ฯลฯ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือบริบทที่กล่าวถึงในการจะหยั่งรากฝังลึกประชาชนให้เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ถ้าฝ่ายการเมืองดี แต่ถ้าฝ่ายการเมืองไม่ดีพลเมืองจะเข้มแข็งไม่ได้

จะเห็นได้ว่า การเมืองใหม่เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ว่าการเมืองปัจจุบันไม่เหมาะสมกับสังคมการเมืองของไทย และมีปัญหาต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นวิกฤติทางการเมือง โดยอาจสรุปปัญหาในด้านต่าง ๆ และแนวทางการแก้ไขให้เป็นการเมืองใหม่ในประเทศไทยได้ดังนี้

ประการแรก การรวมศูนย์อำนาจ ทั้งการรวมศูนย์อำนาจของระบบราชการและอำนาจทางการปกครอง ที่สำคัญคือการรวมศูนย์ของระบบงบประมาณ นักการเมืองจึงแก่งแย่งกันเข้ามาหาผลประโยชน์จากการจัดสรรงบประมาณ ถ้ามีการกระจายอำนาจและการมอบหมายหน้าที่ให้รัฐบาลระดับท้องถิ่นทำงานมากขึ้นย่อมเป็นผลดี เพราะคนในท้องถิ่นใกล้ชิดและรู้ทุกข์สุขของประชาชนย่อมสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าส่วนกลาง นอกจากนั้น โครงการต่าง ๆ ระดับท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับการแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชน ที่สำคัญคือ โครงการท้องถิ่นไม่มีความสลับซับซ้อน และง่ายต่อการตรวจสอบ แต่การที่รัฐบาลไม่มีความสนใจที่จะให้ท้องถิ่นมีบทบาทมาก เพราะรัฐบาล และ ส.ส. ต่างมีผลประโยชน์ร่วมกันในการทำโครงการขนาดใหญ่ จึงรวมการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง ดังนั้นแม้ ส.ส. จะเป็นผู้แทนของจังหวัดและในบางครั้งอาจดึงงบประมาณไปจังหวัดได้ แต่ไม่มากพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้ว่ากรุงเทพฯ มีการเจริญเติบโตมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ หลายเท่า ดังนั้นวิธีการแก้ปัญหา คือ ให้มีการกระจายอำนาจและงบประมาณลงสู่ท้องถิ่น และเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นโดยตรง หากทำได้เช่นนี้ ในบั้นปลายคนชนบทจะสามารถดูแลควบคุมตรวจสอบนักการเมืองได้

ประการที่สอง การใช้อำนาจในทางที่ผิดของฝ่ายบริหาร ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีทฤษฎีการแยกอำนาจ คือ การรักษาอิสระเสรีภาพทางการเมือง (the preservation of political liberty) ด้วยการป้องกันการใช้อำนาจไปในทางที่ผิด (the abuse of power) เพื่อไม่ให้ก้าวก่ายและแทรกแซงกัน มองเตสกีเยอ (Montesquieu) ได้จำแนกอำนาจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามหน้าที่ออกเป็น 3 อำนาจ (ประยงค์ สุวรรณบุปผา, 2541, หน้า 148-149) คือ อำนาจนิติบัญญัติ (legislation) อำนาจบริหาร (administration) และอำนาจการตัดสินใจทางตุลาการ (judicial decision) โดยที่อำนาจทั้ง 3 ต่างมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่เด่นชัดของตนดังนี้ ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการออกกฎหมาย (it enacts law) ฝ่ายบริหาร มีอำนาจในการบังคับกฎหมายของรัฐเพื่อให้การบริหารงานสาธารณะ และ ศาลสถิตยุติธรรม (judiciary) มีอำนาจในการตีความกฎหมาย และอำนาจในการทำให้เกิดความยุติธรรม โดยการตัดสินใจในกรณีที่มีการโต้แย้งหรือมีข้อพิพาทกัน เป็นต้น วัตถุประสงค์ของทฤษฎีการแยกอำนาจ

คือ ต้องการรักษาอิสรเสรีภาพทางการเมือง (the preservation of political liberty) ด้วยการป้องกันการใช้อำนาจไปในทางที่ผิด (the abuse of power) เพื่อไม่ให้ก้าวท้าวและแทรกแซงกัน อิสรเสรีภาพทางการเมืองเป็นสิ่งเดียวที่จะป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด เมื่อการปกครองนั้นถูกดึงบังเหียนเอาไว้หรือถูกจำกัด มองเตสกีเออยืนยันว่าการรวมอำนาจไว้ (concentrated power) ในบุคคลคนเดียวจะเป็นอันตราย และจะนำไปสู่ระบบกดขี่ (despotism) ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา คือ ต้องหลีกเลี่ยงการรวมอำนาจ (concentration of powers) โดยแยกหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการของรัฐออกจากกัน

ประการที่สาม การที่กลุ่มเสียงข้างมากข่มเหงเสียงข้างน้อยโดยใช้อำนาจอธิปไตยไปในทางที่ผิด กลุ่มเสียงข้างมากในที่นี้ไม่ใช่กลุ่มเสียงข้างมากธรรมดา ๆ แต่เป็นกลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มเสียงข้างมาก (majority faction) ซึ่ง เจมส์ เมดิสัน (James Madison) ให้คำนิยามกลุ่มเฉพาะ (faction) ว่า หมายถึง พลเมืองจำนวนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นส่วนข้างมากหรือส่วนข้างน้อยของส่วนทั้งหมดที่รวมตัวกัน และถูกรื้อโดยแรงกระตุ้นแห่งกิเลสหรือผลประโยชน์ร่วมกันที่ขัดกับสิทธิของพลเมืองอื่น ๆ หรือขัดกับผลประโยชน์ที่ถาวรและเป็นส่วนรวมของชุมชนนั้น แต่เมื่อไรที่กลุ่มเฉพาะกลายเป็นเสียงข้างมากด้วยเท่ากับว่ากลุ่มเฉพาะนั้นสามารถใช้อำนาจอธิปไตยไปในทางที่ผิดได้โดยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเมื่อนั้น ความปั่นป่วนภายในจะเกิดขึ้น กลุ่มคนเหล่านั้นจะเป็นกลุ่มเฉพาะหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าการรวมตัวกันและการถูกกระตุ้นโดยแรงกระตุ้นนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อสมาชิกผู้อื่นหรือต่อคุณประโยชน์ของส่วนรวมหรือไม่ หากใช้ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเฉพาะแล้ว เมดิสันแยกแยะสาเหตุของกลุ่มเฉพาะได้เป็นสองประการ คือ กลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวโดยแรงกระตุ้นของกิเลสหรือความรู้สึกผูกพัน และกลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวโดยแรงกระตุ้นของผลประโยชน์ (แฮมิลตัน, เมดิสัน และเจย์, 2530, หน้า 33-36) กลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวด้วยแรงกระตุ้นของกิเลส หรือความรู้สึกต่าง ๆ นั้นมีความรุนแรงยิ่งกว่ามาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวด้วยแรงกระตุ้นของกิเลสหรือความรู้สึกต่าง ๆ จะมีความผูกพันกับความเห็นใดความเห็นหนึ่งอย่างรุนแรง ในทางการเมือง ความเห็นที่รุนแรง ความผูกพันที่เร่รุ่มจึงเป็นตัวละครสำคัญที่แบ่งมนุษย์ออกเป็นพวกเป็นกลุ่มและกระตุ้นบุคคลเหล่านี้ให้เกิดขัดแย้งกัน และกดขี่

ซึ่งกันและกัน ลักษณะเด่นของกลุ่มเฉพาะประเภทนี้ คือ การที่บุคคลซึ่งมีความเห็นที่เร้าร้อนและความผูกพันที่รุนแรงเหล่านี้จะไม่พอใจแก่การตกลงที่จะเห็นแตกต่างกัน หรือแค่ความพยายามที่จะจูงใจฝ่ายตรงกันข้าม แต่จะมีความโกรธซึ่งและมุ่งจะทำลายกัน จึงไม่น่าประหลาดใจแต่อย่างใดที่กลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวด้วยแรงกระตุ้นของความรู้สึกผูกพันต่าง ๆ เช่น การจงรักภักดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จึงมักแสดงออกมาในรูปที่โต้แย้ง โกรธเคืองและจงใจกดขี่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกรณีของกลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวด้วยแรงกระตุ้นของผลประโยชน์ กล่าวคือ ในขณะที่กลุ่มเฉพาะซึ่งเคลื่อนไหวด้วยแรงกระตุ้นของผลประโยชน์อาจจะกดขี่ซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นหนทางไปสู่ผลประโยชน์ของตน แต่กลุ่มเฉพาะที่เคลื่อนไหวด้วยแรงกระตุ้นของความรู้สึกต่าง ๆ จะมองการกดขี่ผู้อื่นเป็นเป้าหมายของตัว (แฮมมิลตัน และคนอื่น ๆ, 2530, หน้า 36-37) เมื่อจำนวนกลุ่มและชนิดของกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพลในสังคมนั้นมีขนาดเล็ก โอกาสที่กลุ่มเสียงข้างมากและกลุ่มเฉพาะจะเป็นกลุ่มเดียวกันจะยังมีเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นวิธีการควบคุมผลจากกลุ่มเฉพาะของเมดิสันจึงไม่อยู่ที่การจำกัดจำนวนกลุ่มเฉพาะให้เล็กลง แต่อยู่ที่การส่งเสริมให้กลุ่มเฉพาะมีจำนวนมากขึ้น และเมื่อกลุ่มเฉพาะมีจำนวนมากกลุ่ม โอกาสที่กลุ่มเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียวจะเป็นกลุ่มเฉพาะที่มีเสียงข้างมากด้วยพร้อม ๆ กัน จึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นเสียงข้างมากที่จะมีสิทธิปกครองในสังคมประเภทนี้ย่อมจะต้องถือกำเนิดมาจากกลุ่มเฉพาะเล็ก ๆ หลาย ๆ กลุ่มมารวมกันเข้า (coalition) แต่เพื่อที่จะรวมกันให้เป็นเสียงข้างมากในสังคมให้ได้ กลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มจะต้อง “อ่อนเสียง” หรือ “ผ่อนปรน” ทำทีของตนที่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อกลุ่มอื่น ๆ ลงไปด้วย ผลลัพธ์ คือ กลุ่มเสียงข้างมากที่จะเกิดขึ้นย่อมไม่อาจเป็นกลุ่มเสียงข้างมากที่กดขี่ข่มเหงหรือเอาแต่ใจตน ในที่สุดแล้วกลุ่มเสียงข้างมากที่เกิดขึ้นในสังคม หากประสงค์จะเป็นเสียงข้างมากที่มีสิทธิในการใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคม หรือ “สิทธิของปัจเจกบุคคลหรือผลประโยชน์ร่วมกันอันถาวรของชุมชน” ได้ (แฮมมิลตัน และคนอื่น ๆ, 2530, หน้า 44) เมดิสันเห็นว่า ระบบทรราชที่ประชาชนเป็นตัวการ คือการข่มเหงกลุ่มเสียงข้างน้อยโดยฝ่ายกลุ่มเสียงข้างมากนั่นเอง ระบบทรราชโดยเสียงข้างมากเป็นสิ่งที่ซึ่งเป็นไปได้ และองค์กรที่พร้อมที่จะเป็นเครื่องมือของ

ประชาชนในสังคมแบบนี้ คือ องค์กรนิติบัญญัติ (แสมิตัน และคนอื่น ๆ, 2530, หน้า 49) ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา คือ ต้องส่งเสริมให้สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อป้องกันปัญหา กลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มเสียงข้างมาก ดังที่ได้กล่าวไว้ โดยการเสริมสร้างให้ประชาชนไทย ทั่วไปเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มกันให้หลากหลาย อาทิ การเคลื่อนไหวของกลุ่มทางเลือก เช่น กลุ่มสันติอโศก และกลุ่มทางเลือกอื่น ๆ บทบาททางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้มาจากวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การเมือง แต่ความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มเหล่านี้ ล้วนมาจากประสบการณ์ร่วมกัน และภราดรภาพของการรวมกันด้วยเหตุอื่นที่มีใช้ เรื่องการเมืองโดยตรง หากเป็นเช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาประชาธิปไตย มิได้ เกิดจากการสอนประชาธิปไตยหรือการให้การศึกษาทางการเมืองโดยตรง แต่ควร สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่ใกล้ตัว และร่วมมือกันในการทำงานระดับชุมชน เมื่อมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันเช่นนั้นมาเป็น ระยะเวลาหนึ่งจนเกิดจิตสำนึกร่วมเป็นจิตสาธารณะ เมื่อประชาชนจะใช้สิทธิเสรีภาพ ทางการเมืองจะทำได้ด้วยความเข้าใจ ตลอดจนหวงแหนสิทธิของตน ในการเริ่มต้นจาก กิจกรรมที่มีใช้การเมืองจะสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งไม่นิยมการเผชิญหน้าและ ความขัดแย้ง แต่มุ่งแสวงหาความเห็นพ้องต้องกันมากกว่าการเอาแพ้เอาชนะ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นแนวทางใหม่สำหรับการพัฒนาการเมืองของไทย ตามแนวคิดที่ว่า “จากกิจกรรมที่มีใช้กิจกรรมทางการเมืองไปสู่กิจกรรมที่เป็นกิจกรรมทางการเมือง” (from non-political action to political action)

ประการที่สี่ บทบาทการทำหน้าที่ของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบพหุนิยม มีสมมติฐานว่า รัฐจะทำหน้าที่เป็นกรรมการคอยควบคุมดูแลให้เกิด การแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม สังคมจึงมีความคาดหวังและขอเรียกร้องให้รัฐมี ความเป็นกลาง มีความยุติธรรม และมีการเปิดช่องทางให้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงอำนาจ รัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ปล่อยให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้ายึดกุมอำนาจและใช้อำนาจ นั้นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง แต่ที่ผ่านมารัฐไทยกลับตั้งตนเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ คอยควบคุมกีดกันไม่ให้กลุ่มอื่น ๆ เติบโต เนื่องจากสังคมไทยขาดพื้นฐานทางกลุ่มแบบ ตะวันตก พรรคการเมืองแบบพรรคมวลชนจึงไม่เกิดขึ้น มีแต่พรรคที่มีผู้นำเป็นใหญ่ เป็นพรรคที่เน้นการเลือกตั้งเป็นสำคัญและรัฐเป็นศูนย์รวมของผลประโยชน์มหาศาล

ทั้งสัมปทาน ใบอนุญาตกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณ นักการเมือง และพรรคการเมืองจึงช่วงชิงกันเพื่อที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อควบคุมและเข้าถึงผลประโยชน์เหล่านี้ การที่พรรคการเมืองไทยไม่มีกลุ่มอิทธิพล หรือกลุ่มผลประโยชน์เป็นฐาน เพราะกลุ่มผลประโยชน์ที่ใหญ่โตที่สุดคือรัฐ เมื่อนักการเมืองมีอำนาจจึงไปแบ่งผลประโยชน์กับกลุ่มข้าราชการในการแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ และเข้าไปก้าวก่ายกับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ พัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมของไทยจึงต่างไปจากตะวันตก จะเห็นได้ว่ารัฐไทยไม่ได้เป็นกลาง แต่เข้าไปมีบทบาทในการจัดการผลประโยชน์เสียเอง แทนที่จะเป็นผู้คุมกติกาแต่เพียงอย่างเดียว เมื่อการเมืองไทยขาดปัจจัยด้านกลุ่มผลประโยชน์ ที่มีกลุ่มหลากหลายแข่งขัน และถ่วงดุลกันเอง การเมืองไทยจึงเป็นการเข้าช่วงชิงอำนาจรัฐ และอาศัยอำนาจรัฐเข้าถึงผลประโยชน์ต่าง ๆ อำนาจทางการเมืองจึงเป็นอำนาจที่เข้าไปทำให้ผลประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเคยได้รับกลายเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มทุนทางการเมือง เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การที่รัฐบาลใช้อำนาจรัฐออกกฎหมายและแก้สัญญาคมนาคม ตลอดจนอาศัยการให้เงินกู้แก่ประเทศเพื่อนบ้านในทางที่เอื้อประโยชน์ต่อบริษัทของตน เป็นต้น และการรัฐประหารของคณะทหาร คือ การแย่งชิงอำนาจที่ดูแลผลประโยชน์นั้นกลับคืนมานั่นเอง ในที่สุด การเมืองจึงเป็นการแย่งชิงอำนาจรัฐระหว่างกลไกอำนาจรัฐกับกลุ่มทุนที่จัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยอาศัยระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจึงไม่ใช่เป้าหมาย หากเป็นเพียงเครื่องมือในการแย่งชิงอำนาจรัฐเท่านั้น ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา คือ ต้องเปลี่ยนกระบวนการและแนวคิดในการสรรหาผู้นำของรัฐ ให้เป็นการสรรหาที่สามารถคัดสรรผู้นำที่มีคุณธรรม ใช้ธรรมนำหน้าในการปฏิบัติหน้าที่และบริหารบ้านเมือง ใช้ธรรมเป็นอำนาจหรือใช้อำนาจด้วยความเป็นธรรม เพื่อนำพาให้รัฐมีบทบาทหน้าที่เป็นกลาง มีความยุติธรรมต่อทุกกลุ่มและทุกภาคส่วนในสังคม

ประการที่ห้า กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญต่อพัฒนาการของประชาธิปไตย และจะต้องมีส่วนร่วมทั้งภายในกลไกทางการเมือง และการเคลื่อนไหวภายนอกกระบวนการทางการเมืองที่เป็นทางการ ที่ผ่านมามีระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเพิ่มมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะการให้สิทธิการเลือกตั้งเป็น

ครั้งคราวเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีขอบเขตกว้างขวางมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยหลายประการ คือ (1) การมีข้อมูลข่าวสารของประชาชน (2) การตื่นตัวต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) การมีประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว (4) จำนวนกิจกรรมที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม หากพิจารณาปัจจัยทั้งสี่ด้านแล้ว จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ และนำไปสู่การตื่นตัวของประชาชน แต่สิ่งที่ยังขาด คือ จำนวนกิจกรรมที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ยังมีอยู่น้อยมาก นอกจากการเลือกตั้งแล้ว จะมีเรื่องสิ่งแวดล้อม และการกำหนดผังเมือง ที่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีการทำประชาพิจารณ์เท่านั้น การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย เป็นเพราะรัฐโดยเฉพาะส่วนกลางได้เข้าไปดำเนินการต่าง ๆ จนประชาชนไม่มีโอกาสทำกิจกรรมหลายอย่างเอง ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา คือ รัฐจะต้องส่งเสริมให้มีการเมืองภาคประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวม หรือของท้องถิ่นตนให้มากยิ่งขึ้น

ประการที่หก ระบบการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองเป็นบริษัทหรือบริษัทที่ดำเนินกิจการค้ากำไรด้วยการส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง ปัญหาในเรื่องของระบบการเลือกตั้ง มีแนวคิดที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งที่แท้จริงที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การเลือกตั้งที่ผู้หย่อนบัตรเลือกตั้ง มีข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกผู้สมัครมาเป็นผู้แทนราษฎร ในการทำหน้าที่ออกกฎหมายและทำหน้าที่ลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี แต่ถ้าผู้เลือกตั้งนั้นถูกซื้อสิทธิซื้อเสียงหรือถูกชักจูงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหัวหน้าผู้หย่อนบัตรและการหย่อนบัตรลงในหีบบัตรนั้นจะไม่ใช่เป็นการเลือกตั้ง หากแต่เป็นการประกอบพิธีกรรมทางการเมืองในการหย่อนบัตรแทนผู้อื่น เพราะสิทธิดังกล่าวนี้ ได้ยกให้หรือขายให้กับผู้อื่น ไปแล้ว เท่ากับผู้ซื้อสิทธิหรือได้สิทธินั้นหย่อนบัตรให้กับตนเอง แต่อาศัยมือของผู้มีสิทธิตามกฎหมายเท่านั้น ถ้าเป็นเช่นนี้ การเลือกตั้งในรูปแบบนี้จะขาดความศักดิ์สิทธิ์และความชอบธรรมทางการเมือง (ลิขิต ชีร์เวกิน, 2552, หน้า 124) จะเห็นได้ว่า การเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียวไม่ใช่เป็นเครื่องพิสูจน์ความเป็นประชาธิปไตย เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องมีการตรวจสอบอำนาจ

และการถ่วงดุลอำนาจ ที่สำคัญที่สุด คือ จะต้องสะท้อนถึงความเป็นตัวแทน (representativeness) ของประชาชนอย่างแท้จริง และระบบนั้นต้องสามารถคัดสรรตัวบุคคลที่ดีที่สุดมาบริหารประเทศ เมื่อขาดคุณลักษณะดังกล่าว ระบบนั้นจะเป็นเพียงประชาธิปไตยในรูปแบบไม่ใช่ประชาธิปไตยในเนื้อหา จำนวนเสียงที่ได้มาเป็นเพียงการกล่าวอ้างว่าเป็นอรรถิจากประชาชน แม้จะอ้างว่ามาจากการเลือกแต่เป็นเพียงคำกล่าวอ้างที่ขาดน้ำหนัก เนื่องจากไม่มีความเป็นตัวแทนอย่างแท้จริงเพราะเป็นเสียงที่ได้จากการซื้อสิทธิขายเสียง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องประกันว่าทุกภาคส่วนของประชาชนมีความเป็นตัวแทนอย่างแท้จริง ไม่ปล่อยให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกลายเป็นกลุ่มที่มีน้ำหนักในการไปสู่อำนาจรัฐที่ผูกขาดอันเนื่องมาจากจำนวนที่มากกว่า ประเด็นจึงอยู่ที่การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกภาคส่วน ทุกกลุ่มมีพื้นที่ที่จะแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องสิทธิของตน เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การได้อำนาจรัฐโดยความชอบธรรม การเลือกตั้งที่ไม่นำไปสู่ความเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการเมืองไทยเคยมีการเรียกร้องความเสมอภาคทางการเมืองแบบระบบเขตเดียวคนเดียว (one man one vote) จึงมีการเน้นเรื่องนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นบ่งชี้ให้เห็นว่า ระบบดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเป็นตัวแทนได้ในทุกภาคส่วนและการเลือกตั้งบกพร่องในแง่การสร้างความชอบธรรมทางการเมือง จำนวน ส.ส. ที่ได้มาจากการซื้อเสียงจึงไม่สามารถสร้างความชอบธรรมทางการเมืองได้ เพราะเสียงดังกล่าวไม่ได้สะท้อนถึงความเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง อันเนื่องมาเป็นเสียงที่มาจากการเล่นพรรคเล่นพวกและอามิสสินจ้างมากกว่าการลงคะแนนเสียงด้วยการตัดสินใจด้วยตนเอง ดังนั้น การให้มีการเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวจำนวนหนึ่งกับการให้มีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้มีการเลือกตัวแทนจากกลุ่มของตนตามสัดส่วนที่พึงมี เพื่อผสมผสานกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวในสัดส่วนที่สมดุล น่าจะเป็นการประกันความเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้ดี และเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สะท้อนถึงการเป็นตัวแทนของทุกภาคส่วน ให้มีการถ่วงดุลอำนาจ สะท้อนถึงความเป็นพหุนิยม (pluralism) ของสังคม เพื่อให้การเลือกตั้งนั้นสะท้อนถึงการเป็นตัวแทนและ

มีความชอบธรรมอย่างแท้จริง บนหลักการเสียงของประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ มิใช่เสียงที่มาจาก การปลุกเร้าและการใช้อำนาจข่มขู่ (ลิจิต ซีรเวคิน, 2552, หน้า 23-25) ดังนั้นวิธีการแก้ปัญหา คือ ควรให้มีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพ หรือให้มีการเลือกตั้งแบบเดิม แต่ให้มีคณะกรรมการเลือกตั้ง (electoral college) จำนวนหนึ่ง ซึ่งมาจากตัวแทนของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และอีกส่วนหนึ่งมาจากตัวแทนกลุ่มอาชีพ โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวนี้เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้รับรองรัฐมนตรีด้วย วิธีการนี้จะง่ายกว่าการให้มีตัวแทนกลุ่มอาชีพทั้งหมด หรืออาจใช้ทั้งสองวิธีควบคู่กัน แต่ถ้าจะให้มีการเลือกตั้งตามสัดส่วนประชากรและตามสาขาอาชีพ จะต้องกำหนดว่าจะมีกี่กลุ่มอาชีพและวิชาชีพ โดยให้มีบัญชีรายชื่อสมาชิกและมีการตรวจสอบด้วย ในบัญชีผู้เลือกตั้งจะต้องระบุกลุ่มอาชีพด้วย สำหรับปัญหาเรื่อง พรรคการเมืองเป็นบริษัท หรือบริษัทที่ดำเนินกิจการค้ากำไรด้วยการส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา คือ จะต้องแก้ไขบทลงโทษพรรคการเมือง กำหนดโทษพรรคการเมืองที่ทำผิดให้เป็นโทษขั้นรุนแรงมากกว่าการยุบพรรค เพราะการยุบพรรคและลงโทษเฉพาะผู้บริหารยังไม่เพียงพอ ควรจะลงโทษให้มีผลไปยังผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2551ค, หน้า 16)

ประการที่เจ็ด ผู้นำและนักการเมืองขาดคุณธรรม ไม่ได้ยึดหลักธรรมในการบริหาร ก่อให้เกิดปัญหาการเสียความชอบธรรมทางการเมือง นำไปสู่การสั่นคลอนศรัทธาของประชาชนที่มีต่อผู้ใช้อำนาจอธิปไตยรวมทั้งการปกครองในระบบประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้ (1) ความชอบธรรม (legitimacy) การใช้อำนาจอธิปไตยที่มาจาก การซื้อเสียงทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม ย่อมจะขาดความชอบธรรมในส่วนที่เข้าสู่ตำแหน่ง อำนาจอธิปไตย (2) การฉ้อราษฎร์บังหลวง (corruption) การบริหารประเทศเต็มไปด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง ใช้งบประมาณแผ่นดินในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อผลประโยชน์ตนเอง มีการใช้อำนาจอธิปไตยส่งเสริมการทำธุรกิจของตน เครือญาติและพรรคพวกด้วยการแก้กฎหมาย หลีกเลียงภาษี ฯลฯ (3) การละเมิดอำนาจ (abuse of power) มีการละเมิดกฎหมายโดยไม่เกรงกลัวต่อผลเสียหายที่จะตามมาทั้งในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม รวมทั้งจริยธรรมของสังคม การละเมิดกฎหมายในลักษณะลู่แก่อำนาจ และการละเมิดต่อหลักนิติธรรม (the rule of law) ด้วยการตีความกฎหมายขยายอำนาจจน

เกินขอบเขต แก่กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการหาผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่มีต่อชาติ นอกจากนี้ยังมีการทำลายโครงสร้างและกระบวนการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยการทำให้อำนาจของฝ่ายบริหารเป็นกลไกที่มีผู้สั่งการเพียงคนเดียว องค์กรควบคุมการใช้อำนาจทั้งหลายรวมทั้งองค์กรที่คานอำนาจตกอยู่ในการครอบงำด้วยการแทรกแซงและการใช้อำนาจเงิน เพื่อให้คนที่อยู่ในอาณัติของตนดำรงตำแหน่งในองค์กรที่มีอำนาจควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวนี้ย่อมจะนำไปสู่การเสียความชอบธรรมทางการเมืองและเสื่อมศรัทธาในระบบ (4) การเอื้อประโยชน์ต่อเครือญาติและพรรคพวก (nepotism and cronyism) การบริหารประเทศมิได้เป็นไปตามหลักคุณธรรม มีการนำคนที่มิมีปัญหาเรื่องจริยธรรม คุณธรรม และไม่มีความสามารถมาดำรงตำแหน่งจนทำให้ระบบการบริหารราชการประจำเกิดความเสียหาย เป็นการใช้ระบบอุปถัมภ์ในทางที่ผิด และ (5) พหุติกรรมของผู้ใช้อำนาจรัฐ (immorality) มีพหุติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม เช่น มีเรื่องอื้อฉาวคาบโลภีย์ และพหุติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับฐานะของผู้นำ (ลิขิต ชีวเวทิน, 2552, หน้า 102-103) ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา คือ ต้องมีการปฏิรูปทางความคิดและจิตสำนึกของนักการเมือง รวมถึงประชาชนทั้งปวง ให้เห็นความสำคัญของหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ให้ยึดหลักศีลธรรมเป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิต เป็นเสมือนธรรมนูญชีวิตและธรรมนูญการเมือง เมื่อนั้นกระบวนการเลือกผู้แทนหรือผู้นำจะมีการใช้หลักธรรมเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการตัดสินใจของประชาชน และผู้นำที่เข้าสู่อำนาจจะต้องยึดหลักธรรมในการบริหารเช่นกันเพราะเป็นการเรียกร้องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง

สรุปได้ว่า การเมืองใหม่คือสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นความคิดที่เห็นว่าระบอบทุนนิยมเป็นสาเหตุของความเสื่อมโทรมทางการเมือง เนื่องจากเงินเข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้ง
2. เป็นความคิดที่เน้นคุณธรรมของนักการเมือง โดยเห็นว่านักการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีคุณธรรม (“ใช้ธรรมนำ”)
3. เป็นความคิดที่ต่อต้านการคอร์รัปชันและการขาดความชอบธรรมทางการเมือง

4. เป็นความคิดที่ต้องการเห็นการปฏิรูปอย่างทั่วทุกด้าน โดยเฉพาะการปฏิรูปจิตสำนึกของนักการเมืองและประชาชน

5. เป็นความคิดที่ต้องการลดความขัดแย้ง การแข่งขันเรื่องผลประโยชน์ จะเห็นได้ว่า ความคิดการเมืองใหม่เป็นความคิดอุดมคติ เพราะปฏิเสธความเป็นจริงทางการเมืองว่าเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ ซึ่งเท่ากับการปฏิเสธสภาพที่เป็นอยู่ของการเมืองปัจจุบัน